02014712211020024

19571

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 1471**

22 Νοεμβρίου 2002

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Φ.50/76/121153/Γ1

Ορισμός Προγραμμάτων Σπουδών, ωραρίου λειτουργίας και ωρολογίου προγράμματος Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Την παράγραφο 11 του άρθρου 4 του Ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 161 τ. Α΄), όπως αυτή τροποποιήθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 7 του Ν. 2525/97 (ΦΕΚ 188 τ. Α΄).
2. Την παράγραφο 5 του άρθρου 4 του Ν. 2525/97 (ΦΕΚ 188 τ. Α΄).
3. Την αριθμ. 12/2002 πράξη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
4. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.
5. Τη ΣΤ5/53/31.10.2001 (ΦΕΚ 1484/2002/τ.Β΄) απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «Καθορισμός αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Ορίζουμε το πρόγραμμα σπουδών, το ωράριο λειτουργίας και το ωρολόγιο πρόγραμμα του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου ως ακολούθως:

Άρθρο 1

Προγράμματα Σπουδών Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΕΜΠΕΔΩΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Γενική κατεύθυνση

Η λειτουργία της απογευματινής ζώνης του ολοήμερου σχολείου κινείται μέσα στις γενικότερες αρχές του εκπαιδευτικού μας συστήματος, όπως τις ορίζουν ο νόμος 1566/85, ο νόμος 2314/96, ο νόμος 2525/97 και ο νόμος 2817/2000 και τα ισχύοντα αναλυτικά προγράμματα. Διαφοροποιείται, όμως, από το πρωινό πρόγραμμα σε αρκετά σημεία, τα οποία αφορούν τους επιμέρους στόχους και τις διδακτικές προσεγγίσεις που αξιοποιεί το ολοήμερο σχολείο.

Συγκεκριμένα το ολοήμερο σχολείο αξιοποιεί τις δυνατότητες τις οποίες του παρέχει ο επιπλέον χρόνος για να επιτύχει δύο βασικούς στόχους του, που είναι (α) η εμπέδωση των γνώσεων και δεξιοτήτων που διδάσκονται οι μαθητές στο πρωινό πρόγραμμα και (β) ο εμπλουτισμός του πρωινού προγράμματος με επιπλέον διδακτικά αντικείμενα.

Η εμπέδωση επιδιώκεται μέσα από την προετοιμασία των εργασιών που ανατέθηκαν στους μαθητές στα μαθήματα του πρωινού προγράμματος και μέσα από επιπρόσθετες δραστηριότητες, οι οποίες αποβλέπουν να καλύψουν ελλείψεις των μαθητών στη Γλώσσα και τα Μαθηματικά. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να κινούν το ενδιαφέρον των μαθητών και ως προς το περιεχόμενό τους και ως προς τη διαδικασία τους. Για να γίνουν τα παραπάνω, ο δάσκαλος του ολοήμερου θα πρέπει να συνεργάζεται καθημερινά με τους δασκάλους των τάξεων, ώστε από κοινού να σχεδιάζονται οι παρεμβάσεις που θα γίνονται και κυρίως όταν αυτές αναφέρονται σε συγκεκριμένους μαθητές που παρουσιάζουν κενά.

Ο κύριος σκοπός της παρέμβασης είναι η αυτόνομη και υπεύθυνη εργασία των μαθητών, κυρίως κατά την προετοιμασία για την άλλη ημέρα, υπό την καθοδήγηση του δασκάλου, ο οποίος δεν προσφέρει έτοιμες λύσεις, αλλά μαθαίνει τα παιδιά να αναζητούν τα ίδια λύσεις και να εξαντλούν τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, ενώ ο ίδιος επιλύει απορίες και δίνει γενικές κατευθύνσεις, χωρίς να αποκλείεται και η παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Ο στόχος του εμπλουτισμού του όλου προγράμματος επιτυγχάνεται με τη διδασκαλία επιπρόσθετων μαθημάτων που ανταποκρίνονται στα άμεσα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών και έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα από πολιτιστικής και κοινωνικής σκοπιάς.

Για να επιτύχει το σχολείο τους στόχους εμπλουτισμού του προγράμματος αξιοποιεί ποικιλία εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων, προκειμένου να εμπλέξει τους μαθητές ενεργά σε εμπεδωτικές, διερευνητικές και δημιουργικές δραστηριότητες, κυρίως ομαδοσυνεργατικής και βιωματικής μορφής.

Τέλος, σε ό,τι αφορά τους μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες παρέχεται η δυνατότητα σχεδιασμού ενός ευέλικτου Ωρολογίου Προγράμματος και η εφαρμογή ενός εξατομικευμένου προγράμματος με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.

2. Εφαρμογή του προγράμματος

α. Τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄

Στις τάξεις Α΄,Β΄,Γ΄ ο διδακτικός χρόνος του δασκάλου ανέρχεται σε 10 διδακτικές ώρες, δηλαδή 2 ώρες την ημέρα (Με εξαίρεση βέβαια την Γ΄ τάξη που μερικές ημέρες είναι 1 ώρα) .

Κατά κανόνα η μία ώρα την ημέρα χρησιμοποιείται για την προετοιμασία και η άλλη για εμπέδωση στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά, με την επισήμανση ότι η οποιαδήποτε παρέμβαση γίνεται με βάση τις γενικές αρχές που διατυπώθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο 1 του παρόντος κεφαλαίου.

Επειδή στο τμήμα συμμετέχουν μαθητές τριών τάξεων, ο διδακτικός χρόνος κατανέμεται σε περίπου ίσες χρονικές περιόδους για κάθε τάξη. Είναι αυτονόητο ότι την ώρα που ο δάσκαλος ασχολείται με τους μαθητές μιας τάξης οι υπόλοιποι πραγματοποιούν τις εργασίες τους, δουλεύοντας κατά περίπτωση ατομικά ή ομαδοσυνεργατικά.

β. Τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ ο διδακτικός χρόνος είναι 1 ώρα την ημέρα (5 την εβδομάδα) και για την κατανομή του κατά τάξη, την ενασχόληση μαθητών και την παρέμβαση του δασκάλου, ισχύουν τα ίδια που ισχύουν και για το τμήμα των τάξεων Α΄, Β΄, Γ΄ (Ισόχρονη κατανομή, ενασχόληση με εργασίες κ.λ.π.).

Σύμφωνα με τις γενικές αρχές του προγράμματος, στο καθημερινό πρόγραμμα θα υπάρχει προετοιμασία για την άλλη ημέρα αλλά και εμπεδωτική βοήθεια στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά. Ωστόσο, εάν κριθεί απαραίτητο, ο δάσκαλος του ολοήμερου, σε συνεργασία με το δάσκαλο του κανονικού προγράμματος, προγραμματίζει δύο ημέρες την εβδομάδα ειδικές παρεμβάσεις εμπεδωτικής μορφής, μία στη Γλώσσα και μία στα Μαθηματικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός

Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Αγγλικής στο απογευματινό ωράριο είναι να συμβάλλει περαιτέρω στην επίτευξη των στόχων του (νέου) Προγράμματος Σπουδών της Αγγλικής για το Δημοτικό Σχολείο, στα πλαίσια των αρχών του εγγραμματισμού, της πολυγλωσσίας και της πολυπολιτισμικότητας. Το απογευματινό πρόγραμμα έχει βασικά εμπεδωτικό χαρακτήρα αποβλέποντας τόσο στην ομαδική / συνεργατική, όσο και στην εξατομικευμένη μάθηση. Στόχος του προγράμματος είναι να δώσει στους μαθητές περισσότερες ευκαιρίες απόκτησης γλωσσικής παιδείας και ανάπτυξης της επικοινωνιακής τους ικανότητας με περαιτέρω εξάσκηση:

- στο τυπικό της γλώσσας (γραμματικο-συντακτικά φαινόμενα, λεξιλόγιο)
- στη χρήση της κατάλληλης γλώσσας ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση
- στην ανάπτυξη προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων λόγου
- στην ανάπτυξη στρατηγικών επικοινωνίας και μάθησης και ιδιαίτερα της βασικής δεξιότητας του «μαθαίνω πως να μαθαίνω».

Επί πλέον, στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος, με το μάθημα της αγγλικής γλώσσας, τόσο στο κανονικό όσο και στο πρόσθετο απογευματινό πρόγραμμα, δίνονται ευκαιρίες για διαθεματικές δραστηριότητες που προσφέρουν στους μαθητές τη δυνατότητα για σφαιρική ενασχόληση με θέματα κοινωνικού περιεχομένου και για τον συνδυασμό πληροφοριών από πολλά γνωστικά πεδία.

2. Εφαρμογή του προγράμματος

Για την εφαρμογή του προγράμματος, πολύ σημαντικό ρόλο παίζουν οι κατά τόπους συνθήκες οι οποίες θα καθορίσουν τον τρόπο κατανομής των τμημάτων.

Η πιο συνηθισμένη μορφή κατανομής των τμημάτων στο ολοήμερο δημοτικό σχολείο είναι η λειτουργία δύο τμημάτων στη σχολική μονάδα, δηλαδή, 1ο τμήμα = Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεις και 2ο τμήμα = Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξεις.

Από την κατανομή αυτή προκύπτει ότι κατά τη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας που γίνεται μόνο στο τμήμα των Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξεων ακολουθείται η μορφή της συνδιδασκαλίας. Αυτό μπορεί να γίνεται σε όλα τα αντικείμενα του προγράμματος του ολοήμερου. Ειδικά όμως για τη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας, η μορφή αυτή της συνδιδασκαλίας παρουσιάζει ιδιαιτερότητες, επειδή στο κανονικό πρόγραμμα, το διδακτικό αντικείμενο κάθε τάξης είναι σαφώς προσδιορισμένο και με διαφορετικό επίπεδο δυσκολίας. Συνεπώς, η ανομοιογένεια επιπέδου του τμήματος είναι μεγάλη (οι μαθητές της Δ΄ τάξης είναι αρχάριοι σε σχέση με τους υπόλοιπους) και ενισχύεται και από το γεγονός της διαφοράς ηλικίας μεταξύ των μαθητών. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητος ο έγκαιρος προγραμματισμός του διδακτικού αντικειμένου από τους διδάσκοντες καθώς και η κατανομή του στις ώρες διδασκαλίας σε συνεργασία με τους Διευθυντές του σχολείου και το Σχολικό Σύμβουλο ειδικότητας.

Για το συγκεκριμένο σχήμα συνδιδασκαλίας (Δ΄, Ε', ΣΤ΄, τάξεις) η πρότασή μας για την κατανομή των τεσσάρων διδακτικών ωρών έχει ως εξής:

α. Τρίωρη εμπεδωτική διδασκαλία: Οι τρείς διδακτικές ώρες χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία της Αγγλικής με ισόχρονη κατανομή της διδακτικής ώρας της ημέρας στις τρεις τάξεις (Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄) με σκοπό την εμπέδωση της διδαχθείσας ύλης ή την προετοιμασία ύλης που πρόκειται να διδαχθεί, σύμφωνα πάντα με το κανονικό πρόγραμμα κάθε τάξης.

β. Μονόωρη κοινή διδασκαλία: Η τέταρτη ώρα είναι κοινή για όλους τους μαθητές του τμήματος και χρησιμοποιείται για από κοινού δραστηριότητες με σκοπό την περαιτέρω εμπέδωση της διδαχθείσας ύλης κατά την τρίωρη διδασκαλία ή ακόμη και ευρύτερων διδακτικών ενοτήτων του πρόσθετου ή του κανονικού προγράμματος. Οι στόχοι των ομαδικών αυτών δραστηριοτήτων μπορεί να κυμαίνονται από την απλή εξάσκηση των μαθητών σε συγκεκριμένους τρόπους επικοινωνιακής χρήσης της γλώσσας (language functions and language structures) και την ανάπτυξη μεμονωμένων δεξιοτήτων λόγου, μέχρι την διεξαγωγή μικρών σχεδίων εργασίας (project work), όπου οι μαθητές, μέσα από ποικίλες δραστηριότητες, θα χρησιμοποιήσουν λειτουργικά μια σειρά δεξιοτήτων (integrated skills) για κάποιο επικοινωνιακό σκοπό. Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν ανάπτυξη διαλόγων, ανάγνωση κειμένων, ομαδικά παιχνίδια, σταυρόλεξα, εκμάθηση τραγουδιών, κ.λ.π.

3. Πρόγραμμα Σπουδών της Αγγλικής Γλώσσας στο Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο

α. Προϋποθέσεις εφαρμογής του προγράμματος

Η ύπαρξη ανομοιογένειας γνωστικού επιπέδου στην τάξη (mixed ability class) απαιτεί ειδική οργάνωση του διδακτικού χρόνου, χρήση διδακτικού υλικού για την κάλυψη των αναγκών των μαθητών και, βεβαίως, ευελιξία από την πλευρά του διδάσκοντος. Στα τμήματα συνδιδασκαλίας του ολοήμερου δημοτικού σχολείου, όπου συνδιδάσκονται μαθητές διαφορετικών τάξεων και διαφορετικής ηλικίας, το πρόβλημα της ανομοιογένειας γίνεται μεγαλύτερο. Είναι, λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη:

- Οι διδάσκοντες να γνωρίζουν καλά το γνωστικό επίπεδο και τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών τους και να προγραμματίζουν έγκαιρα τη διδακτέα ύλη καθώς και τη χρήση του διδακτικού υλικού σε συνεργασία με το Διευθυντή του Σχολείου και τους αρμόδιους Σχολικούς Συμβούλους.
- Οι Σχολικοί Σύμβουλοι να καθοδηγούν τους εκπαιδευτικούς στο έργο τους.

β. Παιδαγωγικό - διδακτικό μέρος του προγράμματος

Ο σκοπός της διδασκαλίας της Αγγλικής Γλώσσας στο ολοήμερο δημοτικό σχολείο, όπως περιγράφεται στην παράγραφο 1 του παρόντος κεφαλαίου, καθώς και οι ειδικοί στόχοι, τα περιεχόμενα και η αξιολόγηση του μαθήματος όπως αναφέρονται στο ΠΣ της Αγγλικής για στο Δημοτικό Σχολείο, θα πρέπει να αποτελέσουν γνώμονα για τους εκπαιδευτικούς, το διευθυντή του σχολείου και το σχολικό σύμβουλο στον καθορισμό της διαδικασίας προσέγγισης και του διδακτικού υλικού σύμφωνα με τις κατά τόπους ανάγκες.

Σε σχέση με το διδακτικό υλικό και τις δραστηριότητες λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

- Το διδακτικό υλικό πρέπει να επιλέγεται με μεγάλη προσοχή ώστε να είναι κατάλληλο για την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.
- Οι θεματικές ενότητες και τα είδη δραστηριοτήτων για κάθε τάξη του Δημοτικού Σχολείου να επιλέγονται με γνώμονα τις ανάγκες των μαθητών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα του ολοήμερου.
- Κάθε δραστηριότητα χρειάζεται να έχει στόχο και να προβλέπεται η διαδικασία με την οποία αυτή σχεδιάζεται, εφαρμόζεται και αξιολογείται.
- Οι δραστηριότητες εμπέδωσης να έχουν ποικιλία, να προσφέρουν ταυτόχρονα τη δυνατότητα εξατομικευμένης αλλά και ομαδικής εξάσκησης, να επιδιώκουν την ανάπτυξη των προσληπτικών και παραγωγικών δεξιοτήτων λόγου καθώς και την εμπλοκή των μαθητών σε λεκτικές πράξεις με επικοινωνιακή αξία.

Οι δραστηριότητες μπορούν να περιλαμβάνουν:

- Ανάγνωση κειμένων (π.χ. βιβλία, παιδικά περιοδικά, κ.λπ.) με στόχο τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων κατανόησης γραπτού λόγου.
- Παρακολούθηση και σχολιασμό εκπαιδευτικών ταινιών (π.χ. ντοκυμαντέρ) για την ανάπτυξη της δεξιότητας κατανόησης προφορικού λόγου.
- Ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των μαθητών της τάξης με την καθοδήγηση του δάσκαλου πάνω σε καθημερινά θέματα, οικεία στην ηλικία τους, με σκοπό την ανάπτυξη της δεξιότητας παραγωγής προφορικού λόγου.
- Η εκμάθηση τραγουδιών των οποίων τα παιδιά γνωρίζουν τη μουσική καθώς και παραδοσιακών τραγουδιών αγγλόφωνων περιοχών με σκοπό την εμπέδωση και εμπλουτισμό του λεξιλογίου, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, καθώς και την εξοικίωση με τα ήθη και τα έθιμα των αγγλόφωνων περιοχών.

Επί πλέον, στα πλαίσια της διεξαγωγής σχεδίων εργασίας (project work) ή διαθεματικών δραστηριοτήτων, οι δραστηριότητες μπορούν να περιλαμβάνουν:

- Δημιουργία εφημερίδας στην αγγλική γλώσσα, όπου θα αρθρογραφούν τα παιδιά ή παραχώρηση χώρου της εφημερίδας του σχολείου για δημοσίευση των εργασιών των μαθητών στην αγγλική γλώσσα.
- Θεατρικό παιχνίδι και αυτοσχεδιασμό και οργάνωση και παρουσίαση θεατρικής παράστασης στην αγγλική γλώσσα, κ.λ.π.

4. Περιπτώσεις κατανομής τμημάτων

Οι πιο συνηθισμένες περιπτώσεις κατανομής τμημάτων στα ολοήμερα δημοτικά σχολεία είναι οι ακόλουθες δύο:

1η περίπτωση: Ενιαίο τμήμα όλων των τάξεων (Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄)

2η περίπτωση: 1ο τμήμα = Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεις
2ο τμήμα = Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξεις (για τη διδασκαλία της Αγγλικής σ' αυτή την περίπτωση βλ. Παράγραφο 2 του παρόντος κεφαλαίου).

Διαφορετική κατανομή γίνεται μόνο στις περιπτώσεις που αυτό επιβάλλεται από τον αριθμό των μαθητών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, οπότε το ωρολόγιο πρόγραμμα διαμορφώνεται από τους αρμόδιους φορείς σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα της κάθε σχολικής μονάδας. Επειδή, όμως το μάθημα της Αγγλικής Γλώσσας αποτελεί ειδική περίπτωση, προτείνονται τα παρακάτω σχήματα συγκρότησης τμημάτων.

α. Περίπτωση Ενιαίου Τμήματος όλων των τάξεων

Στην περίπτωση αυτή θα καταβληθεί προσπάθεια κατά τις ώρες της Αγγλικής Γλώσσας το τμήμα να χωριστεί σε δύο υποτμήματα, το πρώτο με τους μαθητές των τάξεων Α΄, Β΄, Γ΄ και το δεύτερο με τους μαθητές των τάξεων Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄. Το πρόγραμμα συντάσσεται έτσι ώστε όταν οι μαθητές του δεύτερου τμήματος διδάσκονται Αγγλικά (4 ώρες), οι μαθητές του πρώτου τμήματος διδάσκονται από το δάσκαλό τους.

β. Περίπτωση λειτουργίας τριών τμημάτων, ήτοι Α΄- Β΄, Γ΄- Δ΄, Ε΄- ΣΤ΄

Στην περίπτωση αυτή μπορεί να ληφθεί υπόψη το προηγούμενο παράδειγμα (δηλαδή, το τμήμα των τάξεων Γ΄- Δ΄ χωρίζεται σε δύο υποτμήματα και όταν στη Δ΄τάξη διδάσκει ο εκπαιδευτικός Αγγλικής, στην Γ΄ τάξη διδάσκει ο δάσκαλος) ή, εάν αυτό δεν είναι εφικτό, μπορούν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας να παραμένουν οι μαθητές της Γ΄ τάξης στην αίθουσα και να εκτελούν σιωπηρά τις εργασίες που τους έχουν ανατεθεί από το δάσκαλο στα πλαίσια της προετοιμασίας για την επόμενη ημέρα.

Στο παραπάνω παράδειγμα, οι μαθητές του τμήματος των τάξεων Ε΄ και ΣΤ΄ διδάσκονται από κοινού Αγγλικά 4 ώρες. Οι μαθητές της Δ΄ τάξης που δεν έχουν συνδιδασκαλία διδάσκονται 2 διδακτικές ώρες.

γ. Περιπτώσεις κατανομής τμημάτων Α΄, Γ΄, Δ΄ και Β΄, Ε΄, ΣΤ΄ ή Α΄, Β΄ και Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Σε πολλά σχολεία, λόγω του αριθμού των μαθητών που δηλώνουν συμμετοχή κατά τάξη, μπορεί να προκύψει κα-

τανομή τμημάτων με την παραπάνω μορφή. Στις περιπτώσεις αυτές λαμβάνονται υπόψη τα προηγούμενα ή γίνεται διαφορετική κατανομή τμημάτων σε αντικείμενα άλλων ειδικοτήτων, οπότε υπάρχει εναλλαγή με την Αγγλική Γλώσσα (δηλ. Τα αρμόδια όργανα σε τοπικό επίπεδο αντιμετωπίζουν τα θέματα κατά περίπτωση).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός

Σκοπός του μαθήματος της θεατρικής αγωγής είναι η παράλληλη και ισόρροπη ανάπτυξη του διανοητικού, ψυχικού και αισθητικού δυναμικού των μαθητών μέσω της θεωρητικής και της πρακτικής επαφής τους με την τέχνη του θεάτρου.

Ειδικότερα επιδιώκεται:

- Η ανάπτυξη της προσωπικότητας, η αισθητική καλλιέργεια, η ελευθερία της έκφρασης, η αυτογνωσία και ο αλληλοσεβασμός των μαθητών μέσα στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας.
- Η απόκτηση από τους μαθητές εκείνων των γνώσεων που θα τους βοηθούν να κατανοούν, να προσλαμβάνουν και να αξιολογούν το θεατρικό γεγονός, και να μετασχηματίζουν γόνιμα τη γνώση και την εμπειρία τους.
- Η δημιουργική επαφή των μαθητών με την τέχνη του θεάτρου τόσο μέσα από τα δραματουργικά κείμενα όσο και μέσα από τη σκηνική έκφρασή τους, με τελικό στόχο τη διεύρυνση των σπουδών τους ως προς το πολιτισμικό πεδίο.
- Ο εμπλουτισμός των μεθόδων διδασκαλίας με τις αρχές και τις τεχνικές του θεάτρου (δραματοποίηση κτλ.), και επομένως η βελτίωση του προγράμματος διδασκαλίας συνολικά.
- Η εξοικείωση των μαθητών με το περιβάλλον (το χώρο, το χρόνο, τη σκηνή).
- Η κοινωνικοποίησή τους (συνεργασία με την ομάδα –παρτενέρ).
- Η γνωριμία με το σώμα και τον εαυτό τους (κίνηση, χορός, ρυθμικά και πρώτα μουσικά ερεθίσματα).
- Η ψυχο-συναισθηματική καλλιέργεια (ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας, αυτονομία και ελευθερία, επαφή με όλο το φάσμα των καλλιτεχνικών ειδών, κατανόηση της προσφοράς της τέχνης και της δημιουργίας στον προσδιορισμό της ταυτότητας ατόμων και κοινωνιών).
- Η λειτουργία των μαθητών κατά το δυνατόν επαρκώς τόσο ως θεατών όσο και ως δημιουργών καλλιτεχνικού προϊόντος βάσει της διαμόρφωσης αισθητικής καλλιτεχνικής αντίληψης.
- Η επαφή με τα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά επιτεύγματα τόσο της πατρίδας του όσο και άλλων πολιτισμών.

2. Γενικές κατευθύνσεις

Ο εκπαιδευτικός οφείλει να κινηθεί δίνοντας έμφαση εξίσου στο θεωρητικό επίπεδο επαφής των μαθητών με δεδομένα και έννοιες θεάτρου και την πρακτική εφαρμογή, δηλαδή την υλοποίηση απλών ή σύνθετων καταστάσεων που απορρέουν από δραματοποιήσεις, χάπενινγκ, σκετς ή παραστάσεις.

Το Θέατρο, ως αυτοτελές μάθημα στο πρόγραμμα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έρχεται να βοηθήσει στην ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να συμβάλει στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας των μαθητών.

Εκτός από τη γραμματολογική ένταξη του θεατρικού κειμένου, τις ιδέες , τα μηνύματα κλπ., το δραματικό κείμενο χρειάζεται τη δημιουργική παράσταση.

3. Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικής Αγωγής για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄

Οι τεχνικές του θεάτρου που μπορούν να αξιοποιηθούν για την επίτευξη των γενικών στόχων που περιγράφονται παραπάνω είναι οι εξής:

α. Θεατρικός αυτοσχεδιασμός: Είναι μέρος του θεατρικού παιχνιδιού αλλά λειτουργεί και αυτόνομα. Ο μαθητής, μέσα από το ελεύθερο παιχνίδι, τον οργανωμένο αυτοσχεδιασμό, την παντομίμα και τη μιμική αναπτύσσει τον προφορικό λόγο, το διάλογο, τη φαντασία, την ακρίβεια στο λόγο και την έκφραση, την επιχειρηματολογία, κ.λ.π..

β. Εργαστήριο γραφής: Οι μαθητές δραστηριοποιούνται ατομικά ή ομαδικά, δημιουργούν συνθέσεις γραπτού λόγου, αντλώντας θέματα από τις καθημερινές τους εμπειρίες (την πραγματικότητα), μαθαίνοντας έτσι τα βασικά γνωρίσματα του δραματικού κειμένου, όπως ο διάλογος, η δράση οι συγκρούσεις και οι χαρακτήρες. Μέσα από παρόμοιες δραστηριότητες οι μαθητές εξοικειώνονται με τα βασικά στοιχεία του δραματικού λόγου, καλλιεργούν την εκφραστική τους ικανότητα μέσω του διαλόγου, αποκτούν αμεσότητα στην επικοινωνία και αποδίδουν με τρόπο προσωπικό τα βιώματά τους, τις εμπειρίες τους, τις προσδοκίες τους.

γ. Δραματοποίηση: Τα παιδιά αναπτύσσουν τη γλωσσική και εκφραστική ικανότητά τους μέσα από τον αυτοσχέδιο διάλογο, την εικονοποίηση απλών κειμένων και την παρουσίασή τους σε θεατρικά δρώμενα. Η αμεσότητα στην επικοινωνία, η παραστατικότητα της δράσης και η βιωματικότητα στη συμμετοχή των μαθητών αποτελούν βασικές αξίες της Δραματοποίησης.

δ. Σκετς: Πρόκειται για μία απλή μορφή θεατρικής παράστασης που εκτυλίσσεται σε περιορισμένο χώρο και χρόνο, η οποία προετοιμάζει τους μαθητές για τη συμμετοχή τους σε θεατρική παράσταση, που αποτελεί τη σύνθεση όλων των επιμέρους επιπέδων θεατρικής έκφρασης.

ε. Παρακολούθηση και ανάλυση θεατρικών παραστάσεων: Γνωριμία και συνομιλία με καλλιτέχνες που εργάζονται στο θέατρο. Επισκέψεις στους χώρους δουλειάς διαφόρων καλλιτεχνών και επισκέψεις καλλιτεχνών στο σχολείο.

4. Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικής Αγωγής για τις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, συνεχίζεται η διδασκαλία των παραπάνω τεχνικών του θεάτρου σε αναπτυγμένη μορφή, δεδομένης της αύξησης των ικανοτήτων των μαθητών καθώς και της μεγαλύτερης συνειδητοποίησης της ομάδας και την ευαισθητοποίησής τους απέναντι στις αισθητικές εμπειρίες. Συμπληρωματικά, οι τεχνικές που διδάσκονται είναι οι εξής:

α. Θεατρικό αναλόγιο: Οι μαθητές θα εκφράσουν φωνητικά και θα αποδώσουν τις αποχρώσεις στους ρόλους, αναδεικνύοντας τις προσωπικές τους ικανότητες. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, αναπτύσσεται μια κατάσταση αντίστοι-

χη μ' αυτή του ραδιοφωνικού θεάτρου. Η δραστηριότητα αυτή ενδείκνυται για εθνικές γιορτές και επετείους, όταν η πιθανή παράσταση θεατρικού έργου δημιουργεί προβλήματα και επιφυλάξεις για την καλλιτεχνική προετοιμασία της. Το θεατρικό αναλόγιο αποτελεί ένα μέσο έκφρασης προστάδιο της θεατρικής παράστασης, που διαθέτει καλλιτεχνική αυτοτέλεια και αυτονομία.

β. Θεατρικό δρώμενο (χάπενινγκ): Θεατρική έκφραση ικανή να πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε στιγμή και σε οποιοδήποτε χώρο, υπερβαίνοντας τα συνήθη εμπόδια. Μια μικρή ομάδα μαθητών ή έστω και ένας ή δύο μαθητές, παρουσιάζουν ένα απλό δρώμενο με πιθανή αλλά όχι υποχρεωτική τη σκηνοθετική εποπτεία του διδάσκοντος. Με κινήσεις υποκριτικής, αυτοσχεδιασμό ή προμελετημένο διάλογο δημιουργούν ένα σύντομο θεατρικό επεισόδιο.

γ. Θεατρική παράσταση: Είναι το καλλιτεχνικό είδος που συνδέει οργανικά όλες τις παραπάνω τεχνικές και γνώσεις που οι μαθητές αποκόμισαν, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη του θεάτρου στα πλαίσια του σχολείου. Η θεατρική παράσταση γίνεται σημαντικός φορέας πολιτισμού, κατ' εξοχήν μέσο αγωγής και παιδείας των μαθητών, που βοηθάει στην ψυχική και πνευματική καλλιέργειά τους, αναπτύσσοντας ολοκληρωμένα την προσωπικότητά τους και συμβάλλει αποφασιστικά στην κοινωνικοποίηση των μαθητών, την ψυχω-πνευματική τους καλλιέργεια, την ανάπτυξη των εκφραστικών τους δυνατοτήτων, την ομαλή τους ένταξη στην ομάδα και την ανανέωση των επικοινωνιακών σχέσεων διδασκόντων-διδασκομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Ο ΧΟΡΟΣ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός – Γενικές κατευθύνσεις

Σκοπός του χορού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη του ψυχοκινητικού τομέα του παιδιού, της αισθητικής του εκτίμησης, της προσωπικότητας και της κοινωνικής του συμπεριφοράς. Με το χορό καλλιεργείται: η κινηστοαισθητική ικανότητα, η θετική εικόνα του σώματος, η αμφιπλευρικότητα, η ισορροπία, η οπτική και ακουστική ικανότητα οι κινητικές ικανότητες και δεξιότητες και δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να ενταχθεί στην ομάδα, να συνεργαστεί με τα άτομα που την αποτελούν, να αυτενεργήσει, να καλλιεργήσει τη φαντασία του, να εκφραστεί και να δημιουργήσει. Ειδικότερα ο παραδοσιακός χορός πλην των ανωτέρω στοχεύει στο να αποκτήσει το παιδί στοιχειώδεις γνώσεις της μουσικοχορευτικής μας παράδοσης και να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα του Ελληνικού λαού, καθώς και τις ηθικές, αισθητικές και παιδαγωγικές αξίες που απορρέουν απ΄ αυτά (καλλιέργεια ελληνικής πολιτισμικής συνείδησης).

2. Πρόγραμμα Σπουδών του χορού για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ.

Η θεματολογία με την οποία μπορούν να γίνουν εφικτοί οι παραπάνω στόχοι είναι:

α. Κινητική δημιουργικότητα: Μουσικοκινητική αγωγή - Δημιουργικός χορός - Ψυχοκινητική αγωγή

I. Αντίληψη της κίνησης στο χώρο

- Θέσεις και μετακίνηση
- Σωματικά σχήματα
- Πρωτότυπα σωματικά σχήματα
- Επίπεδα χώρου (ψηλό - μεσαίο – χαμηλό)
- Σωματικά σχήματα , επίπεδα και μετακίνηση
- Κατευθύνσεις
- Ευθείες στο χώρο
- Ευθείες – Καμπύλες και μέσα, έξω
- Διάσταση του χώρου
- Παράλληλη και αντίθετη κίνηση
- Συμμετρική και ασύμμετρη κίνηση

II. Αντίληψη της κίνησης στο χρόνο

- Ταυτόχρονη και διαδοχική κίνηση
- Αργά – γρήγορα
- Κινητική αντίδραση σε ήχους
- Ρυθμός – λόγος – κίνηση
- Μετακίνηση – ρυθμός - λόγος

III. Αντίληψη της κίνησης ως προς τη δυναμική

- Λύγισμα – τέντωμα
- Ισορροπία
- Απαλή κίνηση
- Ελεγχόμενη απαλή κίνηση
- Λύσιμο - χαλάρωμα

IV. Βασικές μορφές μετακίνησης

- Περπάτημα
- Τρέξιμο
- Αναπηδήσεις
- Πηδήματα
- Στροφές

V. Αντίληψη των κινητικών και εκφραστικών ικανοτήτων του σώματος

- Κινητικές και εκφραστικές ικανότητες των χεριών
- Κινητικές και εκφραστικές ικανότητες του σώματος
- Κινητική δημιουργική έκφραση

β. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί

Η θεματολογία με την οποία μπορούν να γίνουν εφικτοί οι παραπάνω στόχοι είναι:

- Πανελλήνιοι χοροί (απλή μορφή)
- Τοπικοί χοροί.

Η διδακτική διαδικασία με την οποία μπορούν να γίνουν εφικτοί οι παραπάνω στόχοι πρέπει να περιλαμβάνει:

I. Τη διδασκαλία των ρυθμών των ελληνικών χορών με διάφορους τρόπους όπως:

- Ρυθμικά χορευτικά παιχνίδια
- Παραδοσιακά χορευτικά παιχνίδια
- Σύγχρονα χορευτικά παιχνίδια
- Αυτοσχέδια χορευτικά παιχνίδια
- Παιχνίδια επινόησης είτε από τον δάσκαλο είτε από τους μαθητές

II. Τη διδασκαλία του ρυθμού όπως:

- Απλοί αυτοσχέδιοι ήχοι με τα χέρια (παλαμάκια), με τα πόδια ή με απλά υλικά.
- Μουσικοί ήχοι με απλά μουσικά όργανα όπως τύμπανα, ντέφια, ξυλόφωνα κ.ά.
- Ποικιλία ρυθμικών ήχων με το στόμα με την καλλιέργεια των φωνητικών δυνατοτήτων των παιδιών.

III. Τη διδασκαλία της χορευτικής κίνησης, της διάταξης των χορευτικών σχημάτων και των τρόπων σύνδεσης των χορευτών.

- Χορευτικά παιχνίδια πάνω σε συγκεκριμένα σχήματα (σε απλό και διπλό κύκλο, σε ευθεία, ελεύθερα στο χώρο, κατά ζεύγη ή κατά μόνας κ.ά.
- Ρυθμική κίνηση πάνω στα παραπάνω συγκεκριμένα σχήματα.

- Καλλιέργεια πάνω στη χορευτική διάταξη και σύνδεση με εκμάθηση των τρόπων σύνδεσης με τις βασικές ελληνικές χορευτικές λαβές.

Πρέπει επίσης να δίνεται σημασία:

- Στα απλά ελληνικά ρυθμικά, χορευτικά τραγούδια με εκμάθηση των στοίχων και του περιεχομένου τους.
- Στα χορευτικά τραγούδια με συνοδεία μουσικής
- Στις απλές χορευτικές μορφές απ΄ όλες τις πολιτισμικές ενότητες της Ελλάδας.

3. Πρόγραμμα Σπουδών του χορού για τις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄.

Το μάθημα του χορού στις τρεις τελευταίες τάξεις γίνεται με διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση με τη φυσική αγωγή την αισθητική αγωγή (μουσική – θέατρο), την περιβαλλοντική αγωγή, τον ελληνικό ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό, τη λαογραφία (ήθη – έθιμα – ενδυμασία – διατροφή), την τοπική ιστορία, τη γεωγραφία, τα θρησκευτικά. Σκοπός αυτής της προσέγγισης είναι να αναδειχθούν οι πολλαπλές και ποικίλες εκφραστικές δυνατότητες των μαθητών.

α. Κινητική δημιουργικότητα: Μουσικοκινητική αγωγή - Δημιουργικός χορός - Ψυχοκινητική αγωγή

Η θεματολογία για την επίτευξη των βασικών στόχων διδασκαλίας του χορού παραμένει η ίδια με αυτή των μικρών τάξεων προσαρμοσμένη στα γνωστικά, συναισθηματικά και ψυχοκινητικά χαρακτηριστικά της ηλικίας των 10 έως 12 ετών.

β. Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί

Η θεματολογία με την οποία μπορούν να γίνουν εφικτοί οι παραπάνω στόχοι παραμένει η ίδια με αυτή των μικρών τάξεων προσαρμοσμένη στα γνωστικά, συναισθηματικά και ψυχοκινητικά χαρακτηριστικά της ηλικίας των 10 έως 12 ετών. Οι χοροί που διδάσκονται είναι πιο σύνθετοι, με περισσότερες παραλλαγές και φιγούρες.

γ. Λαϊκοί χοροί απ΄ όλο τον κόσμο

Η μεγάλη ποικιλία μουσικής και κίνησης που έχουμε τη δυνατότητα να αντλήσουμε μέσα από τους λαϊκούς χορούς όλου του κόσμου, μπορεί να γίνει ένα θαυμάσιο μέσο δημιουργίας και γνώσης για τα παιδιά.

Προσπαθούμε να αναπτύξουμε το σεβασμό στις ιδιαιτερότητες κάθε λαού, έτσι όπως αυτές εκφράζονται μέσα από τη λαϊκή μουσική, τα τραγούδια και τους λαϊκούς χορούς. Ταυτόχρονα αναπτύσσεται η κινητική δημιουργικότητα, η συνεργασία, η αυτενέργεια, η πρωτοβουλία, η πρωτοτυπία οι κινητικές ικανότητες και δεξιότητες του παιδιού. Σημαντικό δεν είναι μόνο να μάθει το παιδί να χορεύει ένα λαϊκό χορό, αλλά μέσα απ΄ αυτή τη διαδικασία διδασκαλίας του χορού να ευαισθητοποιηθούν οι αισθήσεις του, να μάθει να συνεργάζεται, να επικοινωνεί με τα άλλα παιδιά και να νιώσει καλύτερα με τον εαυτό του και με τους άλλους.

Η διδασκαλία των λαϊκών χορών περιλαμβάνει:

- Παιχνίδια με ηχηρές κινήσεις ή απλά μουσικά όργανα (τύμπανα, ντέφια, μαράκες, κουδουνάκια).
- Λαϊκοί χοροί από διάφορα μέρη του κόσμου.

δ. Οργάνωση παραστάσεων – εκθέσεων

Η παρουσίαση της δουλειάς των μαθητών και των εκπαιδευτικών στο κοινό έχει στόχο την καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης των μαθητών, την κοινωνικοποίησή τους, την διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς, την επικοινωνία με τους πολιτισμούς άλλων χωρών, την αποδοχή της διαφορετικότητας του άλλου και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Η οργάνωση μιας παράστασης μπορεί να συνδυάζει λόγο, κίνηση, ρυθμό κατασκευή σκηνικών και κουστουμιών.

Οι εκθέσεις που θα πραγματοποιηθούν περιλαμβάνουν φωτογραφίες, ενδυμασίες, μουσικά όργανα, και στοιχεία πολιτισμού απ΄ όλο τον κόσμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός

Σκοπός της μουσικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη και καλλιέργεια της ικανότητας για ακρόαση, εκτέλεση και δημιουργία μουσικής και την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών. Τα παιδιά μαθαίνουν να ακούν, να παίζουν και να δημιουργούν μουσική. Οι στόχοι της διδασκαλίας του μαθήματος εκτείνονται σε τρεις κατευθύνσεις: την θεωρητική, η οποία αναφέρεται σε στοιχεία Ιστορίας της Μουσικής, την πρακτική με αναφορά στο τραγούδι και το παίξιμο μουσικών οργάνων και τη συναισθηματική, την εκτίμηση δηλαδή όλων των ειδών της μουσικής και τη γνωριμία με τη μουσική άλλων λαών και πολιτισμών.

2. Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄

Οι τεχνικές της μουσικής που μπορούν να αξιοποιηθούν για την επίτευξη των παραπάνω γενικών στόχων στις μικρότερες τάξεις είναι οι εξής:

- Γνωριμία με τους ήχους και τις δυνατότητες της φωνής τους.
- Μίμηση ήχων
- Εκτέλεση απλών ρυθμικών και μελωδικών σχημάτων με το αυτί και διαβάζοντας σύμβολα.
- Τραγουδούν όλοι μαζί στην τάξη.
- Μαθαίνουν να αναγνωρίζουν την ηχητική πηγή, είτε αυτή παράγεται από την καθημερινή πραγματικότητα, (μηχανήματα με χαρακτηριστικό ήχο, ζώα, πουλιά κ.ά.) είτε προέρχονται από μουσικά όργανα ή ηλεκτρονικά μέσα.
- Μαθαίνουν να παίζουν απλά μουσικά όργανα (κρουστά διάφορα, τρίγωνα κ.ά.)
- Μαθαίνουν να ψάλλουν τραγούδια τα οποία παρουσιάζουν στο κοινό (τάξη, γιορτές, κ.λ.π.).

3. Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για τις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

Στόχος του μαθήματος της Μουσικής, στις τρεις τελευταίες τάξεις είναι η σύνδεσή του με τα υπόλοιπα μαθήματα αισθητικής αγωγής - χορό, θέατρο - ώστε να αναδειχθούν οι ποικίλες εκφραστικές δυνατότητες. Η ύλη θα εξαρτηθεί από το συγκεκριμένο αντικείμενο. Στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, συνεχίζεται διδασκαλία των πιο πάνω τεχνικών της Μουσικής σε αναπτυγμένη μορφή, δεδομένης της αύξησης των ικανοτήτων των μαθητών, καθώς και της μεγαλύτερης συνειδητοποίησης της ομάδας και την ευαισθητοποίησής τους απέναντι στις αισθητικές εμπειρίες. Συμπληρωματικά, οι τεχνικές που διδάσκονται είναι οι ακόλουθες:

- Οι μαθητές μαθαίνουν να λειτουργούν ως εκτελεστές μουσικών έργων από διάφορες εποχές και κουλτούρες.

• Μαθαίνουν να κατανοούν τη σημασία δύσκολων μουσικών συμβόλων και να διαβάζουν μια πλήρη παρτιτούρα.

• Τραγουδούν και παίζουν μουσική από διάφορες εποχές και κουλτούρες.

• Συνθέτουν δικά τους μουσικά μοτίβα και τα επεξεργάζονται με απλές αρμονικές ακολουθίες στο όργανο.

• Μαθαίνουν να απομνημονεύουν μουσικά κομμάτια μέτριας δυσκολίας και να τα ερμηνεύουν μπροστά σε κοινό.

• Συνεργάζονται σε μικρά μουσικά σύνολα (χορωδία, ορχήστρα), καθώς επίσης και σε πιο διευρυμένες συνεργασίες, μέσω της δημιουργίας μεικτών μουσικών συνόλων ή ακόμα με τη συνύπαρξη της μουσικής με τους άλλους κλάδους της αισθητικής αγωγής (χορό, θέατρο).

• Κατανοούν τους διαφορετικούς τρόπους παραγωγής της μουσικής από διαφορετικές πηγές, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της πληροφορικής και της τεχνολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΤΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός

Σκοπός του διδακτικού αντικειμένου «Εικαστικά» είναι να γνωρίσει και να απολαύσει ο μαθητής τις εικαστικές τέχνες μέσα από ισόρροπες δραστηριότητες έρευνας και δημιουργίας έργων, αλλά και της απόκτησης γνώσεων και κατανόησης του φαινομένου της Τέχνης, για να καλλιεργηθεί ως δημιουργός και ως φιλότεχνος θεατής.

Ειδικότερα το παιδί πρέπει:

- να παρατηρεί, να ερευνά, να πειραματίζεται και να αξιοποιεί τις δυνατότητές του στο χειρισμό απλών υλικών και μέσων δημιουργώντας εικαστικά έργα,

- να γνωρίσει διάφορες τεχνικές και τρόπους, για να εκφράζεται με δημιουργικό τρόπο και να μεταβιβάζει απόψεις, συναισθήματα και βιώματα,

- να γνωρίσει την ορολογία, τα σύμβολα, τα μορφικά στοιχεία και τις μορφές που χρησιμοποιούν οι εικαστικοί καλλιτέχνες και να εξοικειωθεί με αυτά.

- να προσεγγίζει, να κατανοεί και να απολαμβάνει το φαινόμενο της Τέχνης και να έχει θετική στάση και συμπεριφορά απέναντι στα έργα τέχνης.

- να έρθει σε επαφή με εικαστικά έργα τέχνης ποικίλων μορφών, να τα κατανοήσει, να τα αναλύσει, να τα ερμηνεύσει, να τα κρίνει και να εκτιμήσει την ελληνική και την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά.

2. Γενικές Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις

Στο μάθημα της Εικαστικής Αγωγής οι μαθητές θα πρέπει να αντλούν γνώσεις και εμπειρίες μέσα από διάφορες πηγές και με διάφορους τρόπους. Παρατηρήσεις και πειραματισμοί, αναζήτηση πληροφοριών από πολλές πηγές, όπως δάσκαλοι, γονείς, καλλιτέχνες, επαγγελματίες αλλά και από έργα τέχνης, βιβλία, μουσεία, ΜΜΕ, πλουτίζουν το μάθημα και το μετατρέπουν σε εμπειρία ζωής. Θα πρέπει να γίνεται συνειδητή προσπάθεια, όπου αυτό είναι δυνατόν, ώστε η εικόνα του κόσμου να παρουσιάζεται ενιαία και όχι κατακερματισμένη, ανάλογα με το περιεχόμενο του μαθήματος. Η εκπαίδευση τέχνης δίνει τη δυνατότητα προσέγγισης της γνώσης σε πολλά επίπεδα.

Θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να συνδέει με κατάλληλα παραδείγματα ερεθίσματα, κίνητρα και μεθόδους των εικαστικών τεχνών με τις άλλες Καλές Τέχνες τα άλλα μαθήματα του σχολείου και τη γύρω πραγματικότητα.

Θα πρέπει να επιχειρείται αναγωγή της εμπειρίας σε γνώση, ώστε να αποκτά το παιδί αυτοπεποίθηση. Επίσης, θα πρέπει οι γνώσεις που αποκτώνται από επισκέψεις σε καλλιτεχνικούς χώρους, παρουσιάσεις έργων τέχνης ή επισκέψεις σε χώρους φυσικού κάλλους να αποτελούν βάση για δημιουργία εικαστικού έργου, για ανάλυση για αισθητική προσέγγιση και για κατανόηση σε βάθος.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τη σταδιακή ωρίμανση των παιδιών αλλά και τη διαφορετικότητά τους. Πρέπει να αρχίζει με δραστηριότητες απλές και οικείες σ' αυτά και με την πάροδο του χρόνου να προχωρά σε δραστηριότητες περισσότερο σύνθετες.

Η διδασκαλία πρέπει να στηρίζεται στην επικοινωνία των παιδιών με το δάσκαλο και στην εξατομικευμένη διδασκαλία. Η αισθητική προσέγγιση των έργων της τέχνης και η θεωρητική ενασχόληση των μαθητών με αυτά δεν πρέπει να έχουν γνωσιολογικό χαρακτήρα, αλλά να συνδέονται με τη δημιουργία καλλιτεχνικών έργων. Η βιωματική προσέγγιση της Τέχνης είναι σημαντική μέθοδος Εικαστικής Αγωγής στο δημοτικό σχολείο.

3. Πρόγραμμα Σπουδών των Εικαστικών για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
1. Απλά υλικά, Μέσα, Τεχνικές	• Απλά, εύχρηστα και ποικίλα υλικά, όπως χαρτί, χαρτόνι, κουτιά, δαχτυλομπογιές, νερομπογιές, κραγιόνια, κάρβουνα, μαρκαδόροι, πηλός, ζυμάρι, πλαστελίνη και άλλα • Φυτικά υλικά, ανακυκλώσιμα υλικά • Κατάλληλες τεχνικές για μικρά παιδιά. • Πειραματισμοί.
2. Απλά μορφικά στοιχεία	• Χρώμα, γραμμή, υφή, σχήματα, τόνος

3. Μορφές εικαστικών τεχνών	• Σχέδιο, ζωγραφική, πηλοπλαστική, υφαντική, μικροκατασκευές, χειροτεχνίες, κούκλες • Στένσιλινγκ, κολλάζ, (έργα δύο και τριών διαστάσεων)
4.Θέματα - δραστηριότητες	• Θέματα από παρατήρηση, μνήμη, φαντασία, συναισθήματα, περιβάλλον, ζώα, φυτά, οικογένεια, γιορτές, εποχές, επαγγέλματα αλλά και από άλλες σχολικές δραστηριότητες. • Παραλλαγές, επεξεργασίες, αφηρημένα, παιχνίδια με χρώματα και άλλα υλικά. • Σχέδιο με μολύβι: ανθρωπομορφισμός γραμμάτων και αριθμών, ελεύθερες γραμμές που μετατρέπονται σε αντικείμενα της φαντασίας τους, απόδοση στερεοτύπων με διάφορους τρόπους (μετατρέψτε το τετράγωνο, το τρίγωνο κ.α. σε πρόσωπα) • Η κουζίνα των χρωμάτων: απλό βάψιμο εντός περιγράμματος, χρωματικές αναμίξεις, χρωματικά ζευγάρια, θερμά και ψυχρά χρώματα (π.χ. ζωγραφίστε τοπίο με θερμά ή μόνο με ψυχρά, ο βυθός, το καμένο δάσος κ.α.) Οι ίδιες χρωματικές ασκήσεις μπορούν να γίνουν με κολλάζ χωρίς χρήση πινέλου. Επίσης προτείνονται ασκήσεις για την κατανόηση του τόνου (π.χ. ο ουρανός να γίνει σε επτά αποχρώσεις του μπλε με προσθήκη λευκού, ή χωρίστε με τυχαίες γραμμές το λιβάδι και χρωματίστε την κάθε λωρίδα με διαφορετικό πράσινο προσθέτοντας κάθε φορά λίγο λευκό ή λίγο μαύρο) • Απλές κατασκευές με έτοιμα υλικά (π.χ. φτιάξτε ήλιο με υλικά της κουζίνας της μαμάς: δίσκους χάρτινους, κουταλάκια πλαστικά, μανταλάκια, τζίβα, βαμβάκι, χόρτο). • Απλά γλυπτά από πλαστελίνη ή πηλό αντλώντας και από άλλα μαθήματα (όπως της ιστορίας π.χ. κυκλαδικά ειδώλια) ή ως εποχιακά μαθήματα (π.χ. κηροπήγια Χριστουγέννων, καλαθάκια πασχαλινά κ.α.) • Ζωγραφική με απλές στάμπες και στένσιλ. Τα παιδιά κατανοούν τι είναι τύπωμα, μαθαίνουν ότι μπορούμε με αυτούς τους τρόπους να έχουμε πολλαπλά αντίτυπα (χαρακτική). Τα υλικά που χρησιμοποιούνται εδώ είναι: σφουγγαράκια, φύλλα, στάμπες από πατάτα, κρεμμύδια κομμένα στη μέση, στένσιλ από σκληρό χαρτόνι, λινόλεουμ. • Θέματα από το βιβλίο της Γλώσσας: π.χ. ζωγραφίστε «τον κύκλο του νερού». • Εποχιακά θέματα (γιορτές και επέτειοι) • Ομαδικά θέματα (ταμπλό τάξης, διαδρόμων με ζωγραφική ή κολλάζ, σκηνικά για γιορτές. • Εικονογράφηση παραμυθιού (είτε περιγράφοντάς το με εικόνες είτε με αυτόματη γραφή.)

5. Έργα τέχνης	• Παιγνιώδης επαφή με κατάλληλα έργα τέχνης από την ελληνική παραδοσιακή τέχνη, την τοπική τέχνη αλλά και τη μοντέρνα. • Σύνδεση της τέχνης με παραμύθια, διηγήσεις και άλλα. • Σύντομες παρουσιάσεις λίγων έργων από την αρχαία, βυζαντινή και σύγχρονη τέχνη.
6. Εισαγωγή στην καλαισθησία	• Χρήση απλών όρων τέχνης • Προφορική έκφραση προτιμήσεων, σκέψεων και απόψεων • Συναισθηματική προσέγγιση έργων τέχνης • Απλή περιγραφή έργων τέχνης.

4. Πρόγραμμα Σπουδών των Εικαστικών για τις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
1. Υλικά – Μέσα-Τεχνικές	• Επιλογές κατάλληλων υλικών για τις προτεινόμενες μορφές εικαστικών τεχνών • Μολύβια, ξυλομπογιές, νερομπογιές • Χαρτόνια, σύρμα, πηλός • Εργαλεία, γεωμετρικά όργανα, Η/Υ • Πειραματισμοί
2. Μορφικά στοιχεία	• Σημεία, γραμμές, χρώματα, επίπεδα, απλές συνθέσεις, χώρος, όγκος
3. Μορφές εικαστικών τεχνών	• Σχέδιο, ζωγραφική, πηλοπλαστική, κολάζ, αμπαλάζ, ξυλοκοπτική – ξύλινες μικροκατασκευές • Μακέτες • Γελοιογραφία, κόμικ, φωτογραφία, εικονογραφήσεις, ψηφιακή εικόνα (έργα δύο και τριών διαστάσεων)
4. Θέματα - Δραστηριότητες	• Θέματα από τη φύση, από την πόλη και το χωριό, από έργα τέχνης, από άλλα μαθήματα, από ιδέες και ιδανικά, από εμπειρίες, από εορτές, από τη φαντασία, ελεύθερα θέματα. • Επανάληψη σχημάτων με ρυθμικούς τρόπους αλλά και με απλή χρήση γεωμετρικών οργάνων. • Εμπειρική κατασκευή απλών σχημάτων –με εφαρμογή σε συγκεκριμένο θέμα π.χ. χρησιμοποιήστε ένα απλό γεωμετρικό σχήμα και μετατρέψτε το σε... Το εξάγωνο μπορεί να γίνει αφορμή για χαρταετό κ.α. • Οι χρωματικές ασκήσεις συνεχίζονται. Δίνεται κάθε φορά διαφορετικός περιορισμός π.χ. τώρα μόνο γήινα ή μόνο με τα

	τρία βασικά ή επιλέξτε δύο συμπληρωματικά κ.ο.κ. Χρώμα και συναίσθημα (χαρούμενο τοπίο, μελαγχολικό τοπίο, απόδοση με χρώμα. • Με διάφορα υλικά, τώρα όχι μόνο με έτοιμα αλλά κυρίως ανακυκλώσιμα ή σκουπίδια μαθαίνουν τις διαφορετικές υφές. Κάνουν κολλάζ με υφάσματα, γυαλόχαρτα, αλουμινόχαρτο, τσουβάλι, σιμιγδάλι, όσπρια, χώμα, τζίβα κ.τ.λ. • Συνθέτουν διακοσμητικά μοτίβα, με στένσιλ από χαρτόνι ή με στάμπες από σφουγγάρι, φύλλα, λινόλεουμ. • Κατασκευή απλής μακέτας υπό κλίμακα (κουκλόσπιτο, το δικό τους σπίτι, γήπεδο, πισίνα κ.ο.κ.) • Μικροτεχνίες-κατασκευές (στεφάνια από χάρτινα λουλούδια, mobile, καπέλα αποκριάτικα, μάσκες. Με μαλακό σύρμα φτιάχνουν σχέδια και μορφές στο χώρο. • Κατασκευή ιστορίας καρέ-καρέ ή κόμικς. Εικονογράφηση ιστοριών, παραμυθιών, παροιμιών αξιοποιώντας τις γνώσεις τους. Άντληση πληροφοριών από ιστορία, λογοτεχνία (πιο νατουραλιστική η απεικόνιση). • Ομαδικά θέματα στο προαύλιο, ζωγραφική τοίχου ή σε ταμπλώ για σκηνικά παραστάσεων. • Εισαγωγή υπολογιστή στην καλλιτεχνική αγωγή και νέων μέσων (εξώφυλλα, εικονογραφήσεις, φωτογραφήσεις, επεξεργασία φωτογραφίας κ.ο.κ.) • Σχολιασμός με ζωγραφική εμπειριών τους ή σχολιασμός γεγονότων από την επικαιρότητα (Μ.Μ.Ε.) • Γελοιογραφίες, σατιρικά σκίτσα προσώπων ή καταστάσεων.
5. Ιστορία τέχνης – Καλλιτέχνες	• Σύντομες παρουσιάσεις ενός – δύο έργων από ιμπρεσιονισμό, ποπ- άρτ, εξπρεσιονισμό • Έργα ρεαλιστικά, αφηρημένα, εξπρεσιονιστικά, συμβολικά • Γνωριμία με βασικά καλλιτεχνικά επαγγέλματα, (αρχιτέκτονας, φωτογράφος, σχεδιαστής, γελοιογράφος)
6. Απλά στοιχεία αισθητικής, κριτικής και ανάλυσης του έργου	• Εμπλουτισμός του λεξιλογίου με νέους όρους • Προτιμήσεις, απλές κρίσεις, γνώμες • Συζήτηση για έργα τέχνης και για παιδικά έργα • Αυτοαξιολόγηση • Περιγραφή και περιεχόμενο έργου

5. Διδακτική μεθοδολογία

Η έκταση και η ποικιλία της προσφερόμενης διδακτέας ύλης και της διαθεματικότητας στο προτεινόμενο πρόγραμμα σπουδών είναι μεγάλη. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει, από την παρούσα ύλη και με κριτήριο το εφικτό, τα προς επεξεργασία θέματα.

Το παρόν πρόγραμμα δεν προτείνει στενά καθορισμένη ύλη χωρισμένη σε ωριαία μαθήματα. Προσφέρει γενικές ενότητες περιεχομένων που συνδυάζει κατά την κρίση του ο διδάσκων. Οι γενικές ενότητες είναι ταξινομημένες ενδεικτικά από το ειδικό στο γενικό και από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο. Αυτές όμως δεν διδάσκονται ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Σε κάθε θέμα διδασκαλίας διαπλέκονται πολλά από τα περιεχόμενα και τους στόχους άλλων ενοτήτων.

Οι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων να προτρέπονται να συζητούν και να επιλέγουν θέματα για συνθετικές εργασίες (projects). Οι συνθετικές εργασίες βασίζονται στην αυτενέργεια και στην ενεργό συμμετοχή των παιδιών. Τα παιδιά αφού επιλέξουν το θέμα και διατυπώσουν τις ιδέες τους, διαμορφώνουν ένα γενικό σχέδιο εργασίας, χωρίζονται σε ομάδες, αναζητούν, συλλέγουν και αξιοποιούν απλές πληροφορίες και υλικό, υλοποιούν το πρόγραμμά τους, συζητούν και προσαρμόζουν αναλόγως την πορεία τους και ολοκληρώνουν αξιολογώντας το τελικό αποτέλεσμα. Ο διδάσκων βοηθά και συμβουλεύει όπου είναι απαραίτητο.

Στο μάθημα των Εικαστικών, οι μαθητές θα πρέπει να αντλούν γνώσεις και εμπειρίες από διαφορετικές πηγές και με διάφορους τρόπους. Παρατηρήσεις, πειραματισμοί, αναζήτηση πληροφοριών από δασκάλους, γονείς, καλλιτέχνες, επαγγελματίες αλλά και από έργα τέχνης, βιβλία, μουσεία, ΜΜΕ, εμπλουτίζουν το θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός

Σκοπός του διδακτικού αντικειμένου του αθλητισμού είναι μέσα από ποικίλες κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες να βοηθήσει στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών και να συμβάλει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία. Στα παραπάνω γενικά πλαίσια εντάσσονται οι ειδικότεροι στόχοι του αθλητισμού που αποτελούν και στόχους του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής και είναι οι ακόλουθοι:

- Ανάπτυξη των αντιληπτικών ικανοτήτων: κινησιοαισθητική αντίληψη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού.
- Ανάπτυξη των φυσικών σωματικών ικανοτήτων: αντοχή, δύναμη, ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.
- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων: απλές προσαρμοστικές δεξιότητες, σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες, περίπλοκες προσαρμοστικές δεξιότητες.
- Καλλιέργεια του ρυθμού.
- Ανάπτυξη της μη λεκτικής επικοινωνίας: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.
- Η εξασφάλιση και διατήρηση της υγείας και ευεξίας.
- Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος. Ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της θετικής αυτοαντίληψης και αυτοπεποίθησης και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.
- Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, αξιοκρατία, σεβασμός αντιπάλων, αυτοσεβασμός, μετριοφροσύνη, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.
- Κατανόηση εννοιών και απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Γνώση των κανονισμών των διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

2. Πρόγραμμα Σπουδών για τον Αθλητισμό

Το Πρόγραμμα Σπουδών για τον αθλητισμό εμπεριέχεται στο ισχύον πρόγραμμα της Φυσικής Αγωγής από το οποίο ο εκπ/κός θα επιλέξει συγκεκριμένα αντικείμενα (δραστηριότητες, ομαδικά-ατομικά παιχνίδια, αθλήματα), που είναι κατάλληλα για κάθε ομάδα μαθητών και προάγουν τον αθλητισμό.

Στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου προγραμματίζονται κινητικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολόπλευρη κινητικότητα του παιδιού και προάγουν τη σωματική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη. Δημιουργούνται ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνα τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Τα παιδιά των μεγαλυτέρων τάξεων είναι σωματικά και πνευματικά ωριμότερα από την προηγούμενη ηλικία. Προγραμματίζονται και εδώ κινητικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολόπλευρη κινητικότητα του παιδιού και προάγουν τη σωματική, συναισθηματική και πνευματική του ανάπτυξη, αλλά μπορεί να αρχίσει η εισαγωγή περισσότερο στοχευμένων κινητικών δεξιοτήτων που αποτελούν μέρος των καθιερωμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

Δημιουργούνται ευκαιρίες για τα παιδιά να παίζουν μόνα τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού της ηλικίας του δημοτικού σχολείου. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όριά του.

Ειδική θέση στο πρόγραμμα του ολοήμερου θα πρέπει να έχουν οι άξονες:

- Αθλοπαιδιές (Βόλεϋ, μπάσκετ, ποδόσφαιρο, χάντμπολ)
- Κλασσικός αθλητισμός (δρόμοι, άλματα, ρίψεις)
- Ενόργανη γυμναστική (γενικές ασκήσεις, ασκήσεις με όργανα, ρυθμική γυμναστική).

Η ενασχόληση με τους άξονες αυτούς γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για κάθε ηλικία από το επίσημο πρόγραμμα σπουδών της Φυσικής Αγωγής και χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα όργανα π.χ. μπάλες, φιλέδες, σφαίρες, στυλοβάτες αλμάτων, σκυτάλες, στρώματα, βατήρες, εφαλτήρια, σχοινάκια, στεφάνια, κορίνες, μαγνητόφωνο, ταινίες μουσικής και CD, βιντεοταινίες, χρονόμετρα, εμπόδια, κώνοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος

Η ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) που χαρακτηρίζει την εποχή

μας καθώς και η εξάπλωση των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας επηρεάζουν σημαντικά τα κοινωνικά δεδομένα και διαμορφώνουν νέες τάσεις. Η συνεχής αύξηση της χρήσης των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών θέτει πολύ σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με το καθεστώς της οργάνωσης και διαχείρισης της πληροφορίας, της διαμεσολάβησης των ψηφιακών τρόπων μετάδοσης της γνώσης, της οργάνωσης και του καταμερισμού της εργασίας, της επικοινωνίας από απόσταση, της ταυτότητας των υποκειμένων κτλ. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση του όγκου των γνώσεων και τη γρήγορη παλαίωσή τους, αναπόφευκτα οδηγεί στην αντίληψη ότι κάθε νέος, στο πλαίσιο της γενικής του εκπαίδευσης, πρέπει να αποκτήσει βασικές γνώσεις αλλά και δεξιότητες στη χρήση των τεχνολογιών αυτών καθώς και τις απαραίτητες κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες για την κατανόηση των πραγμάτων που συμβαίνουν γύρω του. Ο υπολογιστής και τα μέσα που τον συνοδεύουν, εκτός από τη χρησιμότητά τους ως εργαλεία διεκπεραίωσης καθημερινών εργασιών, ανατρέπουν την ισχύουσα κατάσταση στην εκπαιδευτική διαδικασία και συμβάλλουν τόσο στην καλλιέργεια μιας νέας παιδαγωγικής αντίληψης (διευκολύνοντας νέους ενεργητικούς τρόπους μάθησης) όσο και στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων. Ο υπολογιστής, κάτω από το πρίσμα αυτό, καθίσταται διεπιστημονικό εργαλείο προσέγγισης της γνώσης.

Η εκπαίδευση στην Πληροφορική και τις ΤΠΕ, μέσα από την κριτική επεξεργασία των προσλαμβανόμενων πληροφοριών, αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για την απόκτηση πλούσιας πολιτισμικής και επιστημονικής γνώσης, για την εξασφάλιση της δια βίου εκπαίδευσης και για την προαγωγή της εξατομικευμένης εκπαίδευσης. Συμβάλλει, επίσης, στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (α.μ.ε.ε.α.) στη συνήθη σχολική τάξη ή σε κατάλληλα οργανωμένα και στελεχωμένα τμήματα ένταξης. Παράλληλα, τίθενται οι βάσεις για την ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, η οποία θα οδηγήσει μελλοντικά, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Σκοπός της διδασκαλίας της Πληροφορικής στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό, Γυμνάσιο) είναι να αποκτήσουν οι μαθητές μια αρχική αλλά συγκροτημένη και σφαιρική αντίληψη των βασικών λειτουργιών του υπολογιστή, μέσα σε μια προοπτική τεχνολογικού αλφαβητισμού και αναγνώρισης της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, αναπτύσσοντας παράλληλα ευρύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης, δεοντολογίας, κοινωνικής συμπεριφοράς αλλά και διάθεσης για ενεργοποίηση και δημιουργία τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε συνεργασία με άλλα άτομα ή ως μέλη μιας ομάδας. Επίσης να έλθουν σε επαφή με τις διάφορες χρήσεις του υπολογιστή ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών δραστηριοτήτων. Έτσι, με την απόκτηση της ικανότητας να κατανοούν τις βασικές αρχές που διέπουν τη χρήση της υπολογιστικής τεχνολογίας σε σημαντικές ανθρώπινες ασχολίες (όπως: η πληροφορία και η επεξεργασία της, η επικοινωνία, η ψυχαγωγία, οι νέες δυνατότητες προσέγγισης της γνώσης), δημιουργούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις που ευνοούν μια παιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία επικεντρωμένη στο μαθητή, διευκολύνεται η διαφοροποίηση και εξατομίκευση των μαθησιακών ευκαιριών και, τέλος, οι μαθητές αποκτούν τις απαραίτητες κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τους εξασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη γνώση αλλά και δυνατότητες δια βίου μάθησης.

2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης

Στην υποχρεωτική εκπαίδευση η Πληροφορική διδάσκεται ως γνωστικό αντικείμενο στο Γυμνάσιο και εισάγεται, με το παρόν, στο Δημοτικό ακολουθώντας το "ολιστικό πρότυπο" σύμφωνα με το οποίο οι στόχοι επιτυγχάνονται και υλοποιούνται με διάχυση της Πληροφορικής στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα. Για να επιτύχουμε τη σύνθεση αυτών των δύο διαφορετικών προτύπων, τα θέματα της Πληροφορικής έχουν οργανωθεί κατά επίπεδο με βάση θεματικούς άξονες περιεχομένου, οι οποίοι αναπτύσσονται και εξειδικεύονται όσον αφορά το περιεχόμενο, ανάλογα με την τάξη και, επομένως, την ηλικία και την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών, πάντα, βέβαια, στο πλαίσιο του σκοπού διδασκαλίας του μαθήματος.

Οι γενικοί στόχοι ομαδοποιούνται με βάση τους τρεις άξονες: Γνώση και μεθοδολογία, Συνεργασία και επικοινωνία και Επιστήμη και Τεχνολογία στην καθημερινή ζωή.

i) Γνώση και μεθοδολογία

Οι μαθητές και οι μαθήτριες προσεγγίζουν ένα σύνολο βασικών απλών εννοιών που αφορούν τη γενική δομή των υπολογιστικών συστημάτων και τις διαχρονικές αρχές που τα διέπουν. Αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες και γνώσεις χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης καθώς και ικανότητες μεθοδολογικού χαρακτήρα. Εξοικειώνονται με τον υπολογιστή και τον χρησιμοποιούν ως εργαλείο ανακάλυψης, δημιουργίας, έκφρασης αλλά και ως νοητικό εργαλείο και εργαλείο ανάπτυξης της σκέψης. Χρησιμοποιούν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και κατακτούν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης.

ii) Συνεργασία και επικοινωνία

Χρησιμοποιούν το λειτουργικό σύστημα, το λογισμικό εφαρμογών (επεξεργασία κειμένου, ζωγραφική, εκπαιδευτικό λογισμικό, λογισμικό πλοήγησης στο Διαδίκτυο κλπ.), το Διαδίκτυο και αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο ποικίλων ομαδικών - συνθετικών εργασιών.

iii) Επιστήμη και Τεχνολογία στην καθημερινή ζωή

Οι μαθητές και οι μαθήτριες, στο πλαίσιο της γενικής τους παιδείας, ευαισθητοποιούνται και κρίνουν τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ευαισθητοποιούνται σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο κτλ.

Τάξεις		Άξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες)
Α-Β-Γ	1	*Γνωρίζω τον υπολογιστή*	Αναγνώριση και λειτουργία των φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος. Προφυλάξεις, εργονομία. Σωστή θέση του σώματος. Αναγνώριση της χρήσης του υπολογιστή και της χρήσης του στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.
	2	*Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή*	Άνοιγμα και κλείσιμο μιας εφαρμογής αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση. Ξεφύλλισμα κειμένων, εικόνων και ακρόαση ήχων και μουσικής από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές. Δημιουργία εικόνας, επανάληψη εικόνας – σχήματος, μετακίνηση.
	3		Πρώτη γνωριμία με το γραφικό περιβάλλον επικοινωνίας (GUI) του υπολογιστή.
Δ-Ε-ΣΤ	1	*Γνωρίζω τον υπολογιστή*	Ο υπολογιστής ως ενιαίο σύστημα.
	2	*Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή*	Πληκτρολόγηση απλού κειμένου, ζωγραφική. Αναζήτηση πληροφοριών σε λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κ.ά. Αποθήκευση και άνοιγμα αρχείου αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση
	3	*Γράφω και ζωγραφίζω*	Απλή μορφοποίηση κειμένου. Ενσωμάτωση εικόνας σε κείμενο. Αποθήκευση και ανάκτηση αρχείου.
	4	*Επικοινωνώ ηλεκτρονικά*	Επίσκεψη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (WWW)
	5		Χρήση Ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση
	6	*Ελέγχω και προγραμματίζω*	Χρήση μιας απλής γλώσσας προγραμματισμού(Logo like) για τον έλεγχο και τον προγραμματισμό του υπολογιστή

Ειδικοί σκοποί

Ο ειδικός σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Δημοτικό Σχολείο είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού - διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και ιδιαίτερα ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης. Σκοπός είναι ο μαθητής να μαθαίνει με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) παρά για τη χρήση τους.

Στις τρεις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού σχολείου, εκτός από τη διάχυση της Πληροφορικής στα άλλα γνωστικά αντικείμενα, οι μαθητές στο πλαίσιο της «Ευέλικτης Ζώνης» μπορούν να ασκηθούν στο λογισμικό γενικής χρήσης (ζωγραφική, επεξεργασία κειμένου, βάσεις δεδομένων, λογιστικό φύλλο, γραφικά), στις εφαρμογές πολυμέσων,στην ηλεκτρονική αλληλογραφία και αναζήτηση πληροφοριών από τον παγκόσμιο ιστό (www) και να αξιοποιήσουν κατάλληλα εργαλεία για την καλλιέργεια και ανάπτυξη της σκέψης τους.

Με την εισαγωγή της Πληροφορικής στο Δημοτικό επιδιώκονται οι παρακάτω επιμέρους ειδικοί σκοποί:

- Να προσεγγίσουν οι μαθητές βασικές έννοιες της Πληροφορικής και να οικειώνονται βαθμιαία το λεξιλόγιο και τις ορολογίες της επιστήμης.
- Να γνωρίσουν την κεντρική μονάδα και τις βασικές περιφερειακές συσκευές (πληκτρολόγιο, οθόνη, ποντίκι, εκτυπωτής) του υπολογιστή, να μπορέσουν να εξηγήσουν με απλά λόγια τη χρησιμότητά τους, να τις θέτουν σε λειτουργία και να τις χρησιμοποιούν με ασφάλεια.
- Να εργασθούν με σχετική αυτονομία σε ένα γραφικό περιβάλλον εργασίας και να χρησιμοποιήσουν λογισμικό γενικής χρήσης για να εκφράσουν τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους και μέσα.
- Να αντιληφθούν τον υπολογιστή, τις περιφερειακές συσκευές και το χρησιμοποιούμενο λογισμικό ως ενιαίο σύστημα.
- Να επικοινωνήσουν και να αναζητήσουν πληροφορίες χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο (με τη βοήθεια ή μη του δασκάλου).
- Να χρησιμοποιήσουν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και να κατανοήσουν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης.
- Να συνεργασθούν για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας, να αναγνωρίσουν τη συμβολή της ομαδικής εργασίας στην παραγωγή έργου και να αναδειχθεί η δυναμική του διαλόγου.
- Να αξιοποιήσουν τα εργαλεία Πληροφορικής για να παρουσιάσουν τις παρατηρήσεις, τις σκέψεις τους και τα συμπεράσματά τους με τρόπο που οι ίδιοι επιλέγουν (σχέδια, πίνακες, λόγο, κείμενο κτλ.).
- Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο, ασφάλειας και αποφυγής κινδύνων στο «εργασιακό» τους περιβάλλον κτλ.

Να αναπτύξουν κριτική στάση σχετικά με τη χρήση των υπολογιστών για την αντιμετώπιση προβλημάτων, να αναφέρουν εφαρμογές της Πληροφορικής στο σύγχρονο κόσμο και, τέλος, να ευαισθητοποιηθούν και να προβληματισθούν για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή των ΤΠΕ στο περιβάλλον, στον εργασιακό χώρο, στη γλώσσα, στις αξίες και τον πολιτισμό.

3. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΤΑΞΕΙΣ Α΄-Β΄-Γ΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αναγνωρίζουν, να κατονομάζουν, να καταδεικνύουν και να περιγράφουν τη λειτουργία των κυριότερων φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος (κεντρική μονάδα, πληκτρολόγιο, ποντίκι, οθόνη, ηχεία, εκτυπωτής) και τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα. Να αντιλαμβάνονται την ανάγκη προφύλαξης και του σωστού χειρισμού του μηχανήματος. Να γνωρίζουν τη σωστή θέση του σώματός τους μπροστά στον υπολογιστή (πώς πρέπει να κάθονται, πώς να τοποθετούν τα χέρια τους στο πληκτρολόγιο, θέση ματιών - οθόνης, κτλ.). Να ταυτίζουν τον	*Γνωρίζω τον υπολογιστή* Αναγνώριση και λειτουργία των φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος. Προφυλάξεις, εργονομία. Σωστή θέση του σώματος. Αναγνώριση του υπολογιστή και της χρήσης του στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.	Τα παιδιά εργάζονται σε ομάδες, σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα μέρη του υπολογιστή (με χαρτόνι ή άλλα υλικά και χρώματα) και συναρμολογούν το δικό τους υπολογιστή. Ο εκπαιδευτικός επιδεικνύει τις μονάδες ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος και ζητάει από τους μαθητές να τα αναγνωρίσουν. Πατούν πλήκτρα, κινούν το ποντίκι κτλ. Διαπιστώνουν και περιγράφουν τη λειτουργία κάθε μονάδας. Θεατρικό παιχνίδι, όπου τα παιδιά αναπαριστούν - δραματοποιούν τα μέρη του υπολογιστή. Ζητείται από τους μαθητές να αναφέρουν κανόνες σωστής χρήσης διάφορων οικιακών συσκευών. Συσχετίζουν και προσδιορίζουν κανόνες σωστής συμπεριφοράς στον υπολογιστή. Ζητείται από τα παιδιά να θυμηθούν αν έχουν δει

υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί, επιπλέον, να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση. Να αναφέρουν χρήσεις του υπολογιστή σε καθημερινές δραστηριότητες (στο σπίτι, στο σχολείο, κτλ.).		υπολογιστή στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον τους και πώς νομίζουν ό,τι αυτός χρησιμοποιείται.
Να κινούν το ποντίκι και να επιλέγουν (π.χ. εργαλείο σχεδίασης, χρώμα από την παλέτα κτλ.). Να αναγνωρίζουν τα γράμματα στο πληκτρολόγιο καθώς και τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return. Να χρησιμοποιούν τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης καθώς και τα υπόλοιπα εργαλεία της ζωγραφικής. Να χρησιμοποιούν έτοιμα γεωμετρικά σχήματα και να δημιουργούν τις δικές τους συνθέσεις. Να προσθέτουν κείμενο σε μια ζωγραφιά. Να γράφουν χρησιμοποιώντας κεφαλαία και πεζά γράμματα Να χρησιμοποιούν τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return Να ξεφυλλίζουν κείμενα και εικόνες, να ακούν ήχους και μουσική από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές Να τυπώνουν τις εργασίες τους.	*Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή* Άνοιγμα και κλείσιμο μιας εφαρμογής αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση. Ξεφύλλισμα κειμένων, εικόνων και ακρόαση ήχων και μουσικής από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές. Δημιουργία εικόνας, επανάληψη εικόνας-σχήματος, μετακίνηση. Εξοικείωση με τη θέση των ειδικών πλήκτρων.	Με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού οι μαθητές ασκούνται στη χρήση του ποντικιού κάνοντας αντιστοιχίσεις (π.χ. συνδυάζουν εικόνες με το πρώτο γράμμα της λέξης που απεικονίζεται, συνθέτουν εικόνες - παζλ, κάνουν αντιστοιχίσεις με αριθμούς, π.χ. αντιστοιχίζουν ζώα με τον αριθμό των ποδιών τους) και εξασκούνται στο άνοιγμα και κλείσιμο της εφαρμογής αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση. Φτιάχνουν συγκεκριμένα σχήματα σε διάφορα μεγέθη, τα επαναλαμβάνουν ή τα μετακινούν. Κάνουν συνδυασμούς σχημάτων, συνθέτουν τις κατασκευές τους (π.χ. σπίτι, καράβι, δέντρα χρησιμοποιώντας βασικά γεωμετρικά σχήματα). Προσθέτουν κείμενο στη ζωγραφιά τους (π.χ. το όνομά τους, το θέμα που ζωγράφισαν κ.ά.). Αντιγράφουν λέξεις. Εκτυπώνουν την εργασία τους με βοήθεια και σταδιακή αυτονόμηση. Επιδεικνύεται στους μαθητές ο σωστός τρόπος εισαγωγής – εξαγωγής ενός CD-ROM. Με τη χρήση κατάλληλου CD-ROM οι μαθητές ακούν μουσική, κάποιο

		παραμύθι ή παρακολουθούν κινούμενη εικόνα. Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων. Να μαθαίνουν παίζοντας.
Να αναγνωρίζουν το Διαδίκτυο ως πηγή πληροφόρησης.	*Επικοινωνώ ηλεκτρονικά* Επίδειξη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (WWW).	Εργάζονται σε ομάδες και, ανάλογα με την εργασία που τους έχει ανατεθεί (στο πλαίσιο των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων), επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους, αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση, για συλλογή πληροφοριών.

ΤΑΞΕΙΣ Δ΄-Ε΄-ΣΤ΄

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
Οι μαθητές επιδιώκεται: Να ανοίγουν και να κλείνουν τον υπολογιστή και τις διάφορες περιφερειακές συσκευές. Να γνωρίζουν το άνοιγμα - κλείσιμο μιας εφαρμογής. Να κατανοούν την έννοια και τη λειτουργία των παραθύρων (μεγιστοποίηση, ελαχιστοποίηση, κλείσιμο, μετακίνηση).	*Γνωρίζω τον υπολογιστή* Πρώτη γνωριμία με το γραφικό περιβάλλον επικοινωνίας (GUI) του υπολογιστή.	Επιδεικνύεται στους μαθητές ο σωστός τρόπος ανοίγματος και κλεισίματος του υπολογιστή και άλλων συσκευών. Με τη χρήση των κατάλληλων εφαρμογών (ζωγραφική, κειμενογράφος, αριθμομηχανή) μαθαίνουν να ανοίγουν και να κλείνουν εφαρμογές και να χειρίζονται τα παράθυρα.
Να γράφουν απλές προτάσεις, να ζωγραφίζουν, να εισάγουν εικόνα σε κείμενο με τη βοήθεια του δασκάλου. Να αναζητούν και να ανασύρουν τις πληροφορίες από έτοιμες	*Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή* Πληκτρολόγηση απλού κειμένου, ζωγραφική. Αναζήτηση πληροφοριών σε	Συνεργάζονται και φτιάχνουν προσκλήσεις για τη γιορτή του σχολείου, το περιοδικό ή την εφημερίδα τους. Κάνουν συνθετικές εργασίες για τα διάφορα μαθήματά τους γράφοντας, ζωγραφίζοντας, συγκεντρώνοντας στοιχεία από

πολυμεσικές εφαρμογές, π.χ. από μια εγκυκλοπαίδεια. Να αποθηκεύουν και να ανοίγουν το αρχείο με την εργασία τους.	λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κ.ά. Αποθήκευση και άνοιγμα αρχείου αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.	διάφορες πηγές. Μαθαίνουν απλές στρατηγικές για να εντοπίζουν πληροφορίες μέσα σε λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κλπ. Ζητείται, παραδείγματος χάρη, να βρουν τη βιογραφία ενός συγγραφέα.
Να επισκέπτονται, μόνοι τους, επιλεγμένους τόπους στο Διαδίκτυο.	*Επικοινωνώ ηλεκτρονικά* Επίσκεψη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (WWW).	Επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους· αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.
Να μορφοποιούν κείμενο. Να προσθέτουν εικόνα σε κείμενο. Να αποθηκεύουν σε προσδιορισμένη θέση την εργασία τους και να την ανακτούν.	*Γράφω και ζωγραφίζω* Απλή μορφοποίηση κειμένου. Ενσωμάτωση εικόνας σε κείμενο. Αποθήκευση και ανάκτηση αρχείου.	Οι μαθητές κάνουν απλές μορφοποιήσεις σε κείμενα (πλάγια γράμματα, έντονα, στοιχίσεις, αλλαγές στις γραμματοσειρές και στο μέγεθος των γραμμάτων). Εισάγουν εικόνες που μπορούν να τις ενθέσουν στο μέγεθος που επιθυμούν και στο σημείο της επιλογής τους. Αποθηκεύουν την εργασία τους και την ανακτούν, αρχικά με βοήθεια.
Να κατανοήσουν ότι ο υπολογιστής εκτελεί οδηγίες που παίρνει από τον άνθρωπο σε μια κωδικοποιημένη μορφή. Να χρησιμοποιούν απλές εντολές για τη δημιουργία σχημάτων ή τη λύση απλών προβλημάτων.	*Ελέγχω και προγραμματίζω* Χρήση μιας απλής γλώσσας προγραμματισμού (Logo like) για τον έλεγχο και προγραμματισμό του υπολογιστή.	Καλούνται να δημιουργήσουν απλά γεωμετρικά σχήματα δίνοντας κατάλληλες εντολές μετακίνησης ή στροφής στη χελώνα. Μέσα από επιλεγμένα παραδείγματα, όπου υπάρχουν σκόπιμα «λάθη», τα παιδιά κατανοούν ότι ο υπολογιστής εκτελεί τις οδηγίες που ο άνθρωπος του δίνει.
Να αξιοποιούν τον υπολογιστή ως πηγή πληροφόρησης. Να μπορούν να αξιοποιούν το Διαδίκτυο. Να αναπτύσσουν	*Δημιουργώ – Ανακαλύπτω - Ενημερώνομαι* Αναζήτηση, συλλογή, επιλογή	Αποκτούν τεχνογνωσία για να παίρνουν την πληροφορία που θέλουν μέσα από ηλεκτρονικές πηγές και το Διαδίκτυο. Συνεργάζονται και αναζητούν π.χ. αρχαιολογικούς χώρους,

στοιχειώδεις πολυμεσικές εφαρμογές.	πληροφοριών. Κριτική επεξεργασία, παρουσίαση.	συλλέγουν φωτογραφίες, και τις ενσωματώνουν στις εργασίες τους.
Να χρησιμοποιούν εργαλεία έκφρασης και επικοινωνίας Να μπορούν να χρησιμοποιούν e-mail.	*Επικοινωνώ ηλεκτρονικά* Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.	Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν πρόγραμμα ηλεκτρονικής επικοινωνίας και ασκούνται στην αποστολή και λήψη ηλεκτρονικών μηνυμάτων
Να αναγνωρίζουν τις κύριες χρήσεις του υπολογιστή στην καθημερινή ζωή.	*Ο υπολογιστής και οι εφαρμογές του* Χρήση του υπολογιστή στην καθημερινή ζωή. Συζήτηση – Προβληματισμοί.	Συζητούν και προβληματίζονται για τις κύριες χρήσεις του υπολογιστή στην καθημερινή ζωή (στο σχολείο, στο σπίτι, στην τράπεζα, σε γραφείο ταξιδίων κλπ.). Συζητούν και προβληματίζονται για τις αλλαγές.

Άρθρο 2

Ωράριο λειτουργίας ολοήμερου δημοτικού σχολείου

1η ώρα: 12.50΄-13.30΄ (40’) για τις τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄
13.30΄-13.55΄ (25’) γεύμα-διάλειμμα

2η ώρα: 13.55΄-14.30΄ (35’) για όλες τις τάξεις
14.30΄-14.40΄ (10’) διάλειμμα

3η ώρα: 14.40΄-15.15΄ (35’) για όλες τις τάξεις
15.15΄-15.25΄ (10’) διάλειμμα

4η ώρα: 15.25΄-16.00΄ (35’) για όλες τις τάξεις

Άρθρο 3

Βασικό πλαίσιο ωρολογίου προγράμματος ολοήμερου δημοτικού σχολείου με βάση τη λειτουργία 2 τμημάτων
(1η τάξη Α', Β', Γ' & 2η τάξη Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄)

Τμήματα (α)	Προετοιμασία και ενισχ. διδ. Γλώσσα και Μαθηματικά (β)	• Εικαστικά • Θεατρική Αγωγή • Μουσική • Χορός (Επιλογή μόνο 2 αντικειμένων από 2 ώρες το καθένα) (γ)	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ (δ)	ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ (ε)	ΑΓΓΛΙΚΑ (στ)	• Αθλητισμός • Εικαστικά • Θεατρική Αγωγή • Μουσική • Χορός (Επιλογή μόνο 2 αντικειμένων από 2 ώρες το καθένα) (ζ)	Σύνολο (η)
Α΄, Β΄, Γ΄	10	4	2	4	-	-	20
Δ΄, Ε΄,ΣΤ΄	5	-	2	-	4	4	15
ΣΥΝΟΛΟ	15	4	4	4	4	4	35

Ώρες δασκάλου = 15	Ώρες εκπαιδευτικών ειδικοτήτων = 20

Το παραπάνω πρόγραμμα αναφέρεται στην ενδεικτική περίπτωση (την πλέον συνηθισμένη) κατά την οποία σε ένα σχολείο λειτουργούν δύο τμήματα ολοήμερου σχολείου, το πρώτο με μαθητές των τριών μικρότερων και το δεύτερο με μαθητές των τριών μεγαλύτερων τάξεων. Στα σχολεία που υπάρχει διαφορετική σύνθεση τμημάτων, το πρόγραμμα εφαρμόζεται με ανάλογες τροποποιήσεις, λαμβανομένων υπόψη των ενδεικτικών ωρολογίων προγραμμάτων που περιλαμβάνονται στο άρθρο 4, των επισημάνσεων που αναφέρονται στα επιμέρους κεφάλαια των προγραμμάτων σπουδών και στο άρθρο 5 της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 4

Ενδεικτικά ωρολόγια προγράμματα ολοήμερου δημοτικού σχολείου

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΜΕ 2 ΤΜΗΜΑΤΑ. ΉΤΟΙ 1ο = Α , Β, Γ, 2ο = Δ , Ε , ΣΤ

ΩΡΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΥΝΟΛΟ
1η	Α΄, Β΄, Γ΄	Δ (=ώρα δασκάλου)	Δ	Δ	Δ	Δ	5
2η	Α΄, Β΄, Γ΄	Αθλητισμός	Αθλητισμός	Δ	Δ	Δ	5
	Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄	Δ	Δ	Αθλητισμός	Αγγλικά	Αγγλικά	5
3η	Α΄, Β΄, Γ΄	Πληρο-φορική	Πληρο-φορική	Αθλητισμός	Θεατρική Αγωγή	Θεατρική Αγωγή	5
	Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄	Αγγλικά	Αθλητισμός	Αγγλικά	Δ	Δ	5
4η	Α΄, Β΄, Γ΄	Δ	Δ	Χορός	Αθλητισμός	Χορός	5
	Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄	Πληρο-φορική	Πληρο-φορική	Δ	Θεατρική Αγωγή	Θεατρική Αγωγή	5
	Σύνολο ωρών	7	7	7	7	7	35

……- …..- 2002

Ο Σχολικός Σύμβουλος	Ο Δντής ή Προϊστάμενος Εκπαίδευσης	Ο Δντής Σχολείου	Ο ή οι δάσκαλοι του Ολοήμερου

Διευκρινίσεις:

α. Τμήματα Α, Β, Γ:

Υποχρεωτικά: 10 ώρες δασκάλου, 4 ώρες Αθλητισμός, 2 ώρες Πληροφορική

Επιλογή: 2 ώρες Θεατρική Αγωγή, 2 ώρες Χορός

Σύνολο : 20 ώρες

β. Τμήματα Δ, Ε, ΣΤ:

Υποχρεωτικά: 5 ώρες δασκάλου, 4 ώρες Αγγλικά, 2 ώρες Πληροφορική

Επιλογή : 2 ώρες Αθλητισμός, 2 ώρες Θεατρική Αγωγή

Σύνολο : 15 ώρες

γ. Το πρόγραμμα υπογράφουν οι υπεύθυνοι που έχουν οριστεί για κάθε σχολείο.

2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΜΕ ΕΝΑ ΤΜΗΜΑ. ΉΤΟΙ = Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ

ΩΡΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ & Υποτμήματα	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
$1^η$	Α, Β, Γ	Δ (=ώρα δασκάλου)	Δ	Δ	Δ	Δ
$2^η$	Υποτμήμα Α, Β, Γ	Σιωπηρές εργασίες	Σιωπηρές εργασίες	Σιωπηρές εργασίες	Πληρο-φορική	Πληροφορική
	Υποτμήμα Δ, Ε, ΣΤ	Δ	Δ	Δ	Δ	Αγγλικά
$3^η$	Υποτμήμα Α, Β, Γ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
	Υποτμήμα Δ, Ε, ΣΤ	Αγγλικά	Αγγλικά	Αγγλικά	Πληρο-φορική	Πληροφορική
$4^η$	Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ	Αθλητισμός	Αθλητισμός	Μουσική	Μουσική	Α, Β, Γ = Σιωπηρές εργασίες Δ, Ε, ΣΤ = Δ

Διευκρινίσεις:

α. Κατά τη διδασκαλία των Αγγλικών και της Πληροφορικής, το ενιαίο τμήμα κατανέμεται σε δύο υποτμήματα.
(Το ένα τμήμα διδάσκεται από τον εκπαιδευτικό ειδικότητας και το άλλο από το δάσκαλο).

β. Υποχρεωτικά:

Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄: Οι ώρες του δασκάλου και 2 ώρες Αθλητισμός

(Οι ανάγκες του προγράμματος δεν επιτρέπουν 4 ώρες αθλητισμό, αφού στα αντικείμενα της επιλογής προστέθηκαν 2 ώρες Μουσικής)

Α΄, Β΄, Γ΄: Πληροφορική

Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄: Πληροφορική, Αγγλικά

Επιλογής:

Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄: Μουσική 2 ώρες.

(Εφόσον δεν υπάρξει εκπαιδευτικός Πληροφορικής το σχολείο επιλέγει ένα άλλο αντικείμενο από αυτά που ορίζονται στο άρθρο 3 της παρούσας απόφασης.)

3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΜΕ 3 ΤΜΗΜΑΤΑ. ΉΤΟΙ 1° = Α - Β, 2° = Γ- Δ , 3° = Ε - ΣΤ

ΩΡΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
1η	Α΄, Β΄	Δ (=ώρα δασκάλου)	Δ	Δ	Δ	Δ
	Γ		Δ	Δ	Δ	Δ
	ή Α,Β,Γ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
2η	Α΄, Β΄	Δ	Δ	Δ	Χορός	Αθλητισμός
	Γ΄, Δ΄	Αθλητισμός	Αγγλικά	Δ	Δ	Δ
	Ε΄, ΣΤ΄	Δ	Δ	Αθλητισμός	Αγγλικά	Αγγλικά
3η	Α΄, Β΄	Εικαστικά	Εικαστικά	Αθλητισμός	Δ	Χορός
	Γ΄, Δ΄	Δ	Αθλητισμός	Πληρο-φορική	Χορός	Πληροφορική
	Ε΄, ΣΤ΄	Αθλητισμός	Αγγλικά	Εικαστικά	Πληρο-φορική	Δ
4η	Α΄, Β΄	Αθλητισμός	Αθλητισμός	Πληρο-φορική	Πληρο-φορική	Δ
	Γ΄, Δ΄	Εικαστικά	Δ	Εικαστικά	Αγγλικά	Χορός
	Ε΄, ΣΤ΄	Αγγλικά	Εικαστικά	Δ	Δ	Πληροφορική

Διευκρινίσεις:

α. Ανάλογα με την ιδιαιτερότητα του σχολείου (αριθμός μαθητών , διαθέσιμο προσωπικό , επίπεδο μαθητών κλπ) την 1η ώρα μπορεί να λειτουργήσει κοινό τμήμα των τάξεων Α,Β,Γ .

β. Υποχρεωτικά:

Α΄, Β΄: Ώρες δασκάλου 10 ώρες, Αθλητισμός 4 ώρες, Πληροφ. 2 ώρες

Γ΄, Δ΄: Ώρες δασκάλου, Αγγλικά 2 ώρες, Πληροφορική 2 ώρες, Αθλητ. 2 ώρες

Ε΄, ΣΤ: Ώρες δασκάλου, Αγγλικά 4 ώρες, Πληροφ. 2 ώρες

Επιλογής:

Α΄, Β΄: Εικαστικά 2 ώρες, Χορός 2 ώρες

Γ΄, Δ΄: Εικαστικά 2 ώρες, Χορός 2 ώρες

Ε΄, ΣΤ΄: Αθλητισμός 2 ώρες, Εικαστικά 2 ώρες

Άρθρο 5

Γενικές κατευθύνσεις και επισημάνσεις για το πρόγραμμα του ολοήμερου δημοτικού σχολείου

1. Υπεύθυνος ολοήμερου τμήματος

Σε εφαρμογή της αριθμ. Φ. 13.1/884/87963/Γ1/2.9.2002 εγκυκλίου του Υπουργείου Παιδείας τα ολοήμερα δημοτικά σχολεία έχουν χωριστεί σε ομάδες με υπεύθυνους τους δασκάλους του ολοήμερου, το διευθυντή του σχολείου, το σχολικό σύμβουλο και τον οικείο προϊστάμενο. Όλοι μαζί αποτελούν ομάδα όπου ο καθένας έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες και συγκεκριμένες υπευθυνότητες και από κοινού είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή του προγράμματος, το οποίο όλοι υπογράφουν.

Σε κάθε σχολείο όμως ορίζεται υπεύθυνος δάσκαλος ολοημέρου και είναι ένας από αυτούς που διδάσκουν στο τμήμα, ο οποίος παραμένει μέχρι τη λήξη του προγράμματος, ανεξάρτητα αν διδάσκει ή όχι την τελευταία ώρα και φροντίζει για την ασφαλή αποχώρηση των μαθητών.

2. Περιπτώσεις αδυναμίας στελέχωσης των τμημάτων από εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων

α. Έλλειψη εκπαιδευτικών Αγγλικής

Στην περίπτωση που δεν καταστεί δυνατόν να καλυφθούν οι θέσεις των εκπαιδευτικών Αγγλικής, οι 4 ώρες προστίθενται στις ώρες του δασκάλου, οπότε στις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ θα υπάρχει μεγαλύτερος χρόνος για την προετοιμασία και την ενισχυτική διδασκαλία στη Γλώσσα και τα Μαθηματικά. Στη περίπτωση αυτή κατά την εφαρμογή του προγράμματος λαμβάνονται υπόψη και για τις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τα αναφερόμενα στο εδάφιο α της παραγράφου 2, του κεφαλαίου Α΄ της παρούσης εγκυκλίου.

β. Έλλειψη εκπαιδευτικών πληροφορικής

Εάν δεν καταστεί δυνατό να καλυφθούν οι θέσεις των εκπαιδευτικών πληροφορικής, διερευνάται η περίπτωση κάλυψης της ανάγκης αυτής από δασκάλους του σχολείου που έχουν ανάλογη επιμόρφωση για συμπλήρωση του υποχρεωτικού τους ωραρίου. Προτεραιότητα έχει ο δάσκαλος του ολοημέρου και στη συνέχεια άλλοι δάσκαλοι. Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζεται το πλαίσιο προγράμματος αρχών που αναφέρεται στο κεφάλαιο Η΄ της παρούσας εγκυκλίου.

Όταν δεν καταστεί δυνατό να γίνει το παραπάνω, οι 2 ώρες τις πληροφορικής διατίθενται για άλλο διδακτικό αντικείμενο επιλογής, ενώ στις περιπτώσεις που ούτε αυτό καταστεί δυνατό, οι 2 ώρες προστίθενται στις ώρες του δασκάλου.

γ. Έλλειψη άλλων εκπαιδευτικών ειδικοτήτων

Αν δεν καταστεί δυνατό να καλυφθούν θέσεις εκπαιδευτικών ειδικοτήτων (με εξαίρεση την Αγγλική και τη Πληροφορική για τους οποίους ισχύουν τα αναφερόμενα στα προηγούμενα α και β εδάφια), τις αντίστοιχες ώρες τις αναλαμβάνει ο δάσκαλος, για να διδάξει όμως αντικείμενα ειδικοτήτων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα του ολοήμερου , τα οποία ο ίδιος επιλέγει, εφαρμόζοντας τα προγράμματα σπουδών που αναφέρονται στα κεφάλαια Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ και Ζ΄ της παρούσας εγκυκλίου.

3. Υποχρεωτική σύνταξη ωρολογίου προγράμματος

Η σύνταξη ωρολογίου προγράμματος είναι υποχρεωτική σε κάθε περίπτωση ανεξάρτητα αν υπάρχουν ή όχι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων και υπογράφεται από όλους τους υπεύθυνους, όπως φαίνεται στο ενδεικτικό πρόγραμμα που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 1 του κεφαλαίου Θ΄ της παρούσας εγκυκλίου.

4. Κατανομή τμημάτων

Στα σχολεία στα οποία λόγω του αριθμού των μαθητών υπάρχει διαφορετική κατανομή τμημάτων από αυτή του ενδεικτικού παραδείγματος των δύο τμημάτων (ήτοι 1ο Α΄, Β΄, Γ΄ και 2ο Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξεων) το πρόγραμμα συντάσσεται κατά περίπτωση σε τοπικό επίπεδο από τους εκπαιδευτικούς του ολοήμερου, το διευθυντή του σχολείου και τους υπεύθυνους που υπογράφουν το πρόγραμμα του ολοήμερου, οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη τα αναφερόμενα στην παράγραφο 4 του κεφαλαίου Β' της παρούσας εγκυκλίου. Στην παράγραφο αυτή δίνονται οδηγίες για τη διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας, οι οποίες μπορούν να έχουν ανάλογη εφαρμογή και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα, π.χ. στην Πληροφορική.

Στην περίπτωση λειτουργίας του τμήματος με όλες τις τάξεις, για ορισμένες ώρες (π.χ. ώρες Αγγλικής και Πληροφορικής) μπορούν να χωριστούν σε δύο υποτμήματα, στα οποία κατά τη διδασκαλία εναλλάσσονται (ο καθένας με το αντικείμενό του) ο δάσκαλος με τους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων, τουλάχιστον για ορισμένα διδακτικά αντικείμενα. (βλ. ενδεικτικά προγράμματα στο κεφάλαιο Θ΄).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 13 Νοεμβρίου 2002

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΚΕΣΟΥΛΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * TELEX 223211 YPET GR * FAX 010 52 21 004
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: http: www.et.gr
e-mail: webmaster @ et.gr

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ Φ.Ε.Κ.: Τηλ. 1464

Πληροφορίες Α.Ε. - Ε.Π.Ε. και λοιπών Φ.Ε.Κ.: **010 527 9000**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΩΛΗΣΗΣ Φ.Ε.Κ.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - Βασ. Όλγας 227 - Τ.Κ. 54100 **(0310) 423 956**
ΠΕΙΡΑΙΑΣ - Γούναρη και Εθν. Αντίστασης Τ.Κ. 185 31 **010 4135 228**
ΠΑΤΡΑ - Κορίνθου 327 - Τ.Κ. 262 23 **(0610) 638 109 -110**
ΙΩΑΝΝΙΝΑ - Διοικητήριο Τ.Κ. 450 44 **(06510) 87215**
ΚΟΜΟΤΗΝΗ - Δημοκρατίας 1 Τ.Κ. 691 00 **(05310) 22 858**
ΛΑΡΙΣΑ - Διοικητήριο Τ.Κ. 411 10 **(0410) 597449**
ΚΕΡΚΥΡΑ - Σαμαρά 13 Τ.Κ. 491 00 **(06610) 89 127 / 89 120**
ΗΡΑΚΛΕΙΟ - Πλ. Ελευθερίας 1, Τ.Κ. 711 10 **(0810) 396 223**
ΛΕΣΒΟΣ - Πλ. Κωνσταντινουπόλεως Τ.Κ. 811 00 Μυτιλήνη **(02510) 46 888 / 47 533**

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΥΛΛΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Σε έντυπη μορφή:
- Για τα ΦΕΚ από 1 μέχρι 40 σελίδες 1 euro.
- Για τα ΦΕΚ από 40 σελίδες και πάνω η τιμή προσαυξάνεται κατά 0,05 euro για κάθε επιπλέον σελίδα.

Σε μορφή CD:

Τεύχος	Περίοδος	Τιμές σε EURO	Τεύχος	Περίοδος	Τιμές σε EURO
Α.Ε. & Ε.Π.Ε.	Μηνιαίο	60	Αναπτυξιακών Πράξεων και Συμβάσεων (Τ.Α.Π.Σ.)	Ετήσιο	75
Α΄ και Β΄	3μηνιαίο	75	Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)	Ετήσιο	75
Α΄, Β΄ και Δ΄	3μηνιαίο	90	Δελτίο Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Δ.Ε.Β.Ι.)	Ετήσιο	75
Α΄	Ετήσιο	180	Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου	Ετήσιο	75
Β΄	Ετήσιο	210	Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων	Ετήσιο	75
Γ	Ετήσιο	60			
Δ΄	Ετήσιο	150			
Παράρτημα	Ετήσιο	75			

Η τιμή πώλησης του Τεύχους Α.Ε. & Ε.Π.Ε. σε μορφή CD - rom για δημοσιεύματα μετά το 1994 καθορίζεται σε 30 euro ανά τεμάχιο, ύστερα από σχετική παραγγελία.
Η τιμή διάθεσης φωτοαντιγράφων ΦΕΚ 0,15 euro ανά σελίδα

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Σε έντυπη μορφή: Κ.Α.Ε. Προϋπολογισμού 2531 euro	Σε έντυπη μορφή: Κ.Α.Ε. ΤΑΠΕΤ 3512 euro	Από το Internet: Κ.Α.Ε. Προϋπολογισμού 2531 euro	Από το Internet: Κ.Α.Ε. ΤΑΠΕΤ 3512 euro
Α΄ (Νόμοι, Π.Δ., Συμβάσεις κτλ.)	205	10,25	176	8,80
Β΄ (Υπουργικές αποφάσεις κτλ.)	293	14,65	205	10,25
Γ΄ (Διορισμοί, απολύσεις κτλ. Δημ. Υπαλλήλων)	59	2,95	ΔΩΡΕΑΝ	- -
Δ΄ (Απαλλοτριώσεις, πολεοδομία κτλ.)	293	14,65	147	7,35
Αναπτυξιακών Πράξεων και Συμβάσεων (Τ.Α.Π.Σ.)	147	7,35	88	4,40
Ν.Π.Δ.Δ. (Διορισμοί κτλ. προσωπικού Ν.Π.Δ.Δ.)	59	2,95	ΔΩΡΕΑΝ	- -
Παράρτημα (Προκηρύξεις θέσεων ΔΕΠ κτλ.)	30	1,50	ΔΩΡΕΑΝ	- -
Δελτίο Εμπορικής και Βιομ/κής Ιδιοκτησίας (Δ.Ε.Β.Ι.)	59	2,95	30	1,50
Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (Α.Ε.Δ.)	ΔΩΡΕΑΝ	-	ΔΩΡΕΑΝ	- -
Προκηρύξεων Α.Σ.Ε.Π.	ΔΩΡΕΑΝ	-	ΔΩΡΕΑΝ	- -
Ανωνύμων Εταιρειών & Ε.Π.Ε.	2.054	102,70	587	29,35
Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων (Δ.Δ.Σ.)	205	10,25	88	4,40
Α΄, Β΄ και Δ΄			352	17,60

Το κόστος για την ετήσια συνδρομή σε ηλεκτρονική μορφή για τα προηγούμενα έτη προσαυξάνεται πέραν του ποσού της ετήσιας συνδρομής του έτους 2002 κατά 6 euro ανά έτος παλαιότητας και κατά τεύχος

* Οι συνδρομές του εσωτερικού προπληρώνονται στις ΔΟΥ που δίνουν αποδεικτικό είσπραξης (διπλότυπο) το οποίο με τη φροντίδα του ενδιαφερομένου πρέπει να στέλνεται στην Υπηρεσία του Εθνικού Τυπογραφείου.
* Η πληρωμή του υπέρ ΤΑΠΕΤ ποσοστού που αντιστοιχεί σε συνδρομές, εισπράττεται και από τις ΔΟΥ.
* Οι συνδρομητές του εξωτερικού έχουν τη δυνατότητα λήψης των δημοσιευμάτων μέσω internet, με την καταβολή των αντίστοιχων ποσών συνδρομής και ΤΑΠΕΤ.
* Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι Δήμοι, οι Κοινότητες ως και οι επιχειρήσεις αυτών πληρώνουν το μισό χρηματικό ποσό της συνδρομής και ολόκληρο το ποσό υπέρ του ΤΑΠΕΤ.
* Η συνδρομή ισχύει για ένα χρόνο, που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου. Δεν εγγράφονται συνδρομητές για μικρότερο χρονικό διάστημα.
* Η εγγραφή ή ανανέωση της συνδρομής πραγματοποιείται το αργότερο μέχρι τον Φεβρουάριο κάθε έτους.
* Αντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές επιταγές και χρηματικά γραμμάτια δεν γίνονται δεκτά.

Οι υπηρεσίες εξυπηρέτησης των πολιτών λειτουργούν καθημερινά από 08.00΄ έως 13.00΄

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ